

Letno poročilo

Junij 2024

Uvodna beseda

Obdobje od 1. aprila 2023 do 31. marca 2024, na katero se nanaša to poročilo Odbora za finančno stabilnost (OFS), so zaznamovala zlasti ohlajanje mednarodne gospodarske aktivnosti, rekordni dvigi ključnih obrestnih mer in uničujoče posledice vse pogostejših ekstremnih vremenskih pojavov. Domače in evrsko območje sta se soočali z upočasnjeno rastjo bruto domačega proizvoda, zlasti zaradi oteženih razmer v domačem in mednarodnem makroekonomskem okolju. Inflacija je kljub znižanju tudi v letu 2023 ostala nad inflacijskim ciljem. Obrestne mere ECB smo čez leto dvignili za 200 bazičnih točk, nato pa jih po desetih zaporednih zvišanjih od oktobra ohranili nespremenjene. Člani OFS, Banka Slovenije, Agencija za trg vrednostnih papirjev, Agencija za zavarovalni nadzor in Ministrstvo za finance (brez glasovalne pravice), smo v obravnavanem obdobju ohranili poglobljeno spremljanje tveganj v finančnem sistemu in se na povečana tveganja odzvali z ukrepi za njihovo omejitev. Sodelovali smo tudi pri oblikovanju ustreznih ukrepov na evropski ravni.

Bančni sistem so zaznamovali številni dvigi ključnih obrestnih mer kot posledica vztrajanja inflacije nad srednjeročno ciljno ravno. Pomembno tveganje še vedno predstavljajo zunanje, zlasti geopolitične negotovosti. Z njimi so povezani tudi v zadnjem obdobju pogostejši porazdeljeni napadi za onemogočanje storitev, zato smo raven kibernetkega tveganja v letu 2024 zvišali. Raven sistemskih tveganj pa se je znižala in ostaja ocenjena na zmerni ali nizki ravni. Oceno odpornosti na področju solventnosti in dobičkonosnosti smo izboljšali na visoko, saj je bančni sistem ob višjih ravneh obrestnih mer, kljub upadu kreditiranja, zabeležil izrazito rast neto obrestnih prihodkov, kar se je odrazilo tudi v rekordno visokem dobičku.

Zavarovalniški segment in trg vrednostnih papirjev sta se soočala z makroekonomskim, tržnim, kibernetnim in podnebnim tveganjem, kar je večinoma posledica geopolitičnih tveganj in ekstremnih vremenskih pojavov. Velik vpliv na tržno tveganje predstavljajo zlasti geopolitična situacija, visoka stopnja obrestnih mer in zmerno ohlajanje gospodarske aktivnosti. Tveganje dobičkonosnosti in kapitalske ustreznosti na slovenskem zavarovalniškem trgu je dodatno povečevalo visoko regulatorno tveganje, povezano z dopolnilnim zdravstvenim zavarovanjem, saj bo imela nedavna ukinitve dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja pomemben vpliv na strukturo zavarovalniškega sektorja.

S ciljema zniževanja sistemskih tveganj in krepitve odpornosti bančnega sistema na sistemska tveganja smo nadgradili obstoječe makrobonitetne omejitve. Spremembe se nanašajo na makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov in na področje kapitalskih blažilnikov. V letu 2023 smo tako vpeljali pozitivno nevtralno stopnjo proticikličnega kapitalskega blažilnika, spremenili raven blažilnika sistemskih tveganj in prek spremembe metodologije za določanje blažilnika okrepili odpornost drugih sistemsko pomembnih bank. Spremenjen je bil tudi prag minimalne kreditne sposobnosti potrošnikov, ki je zdaj vezan na minimalne življenjske stroške, hkrati pa je bila postavljena enotna omejitev razmerja med stroški servisiranja dolga in dohodkom kreditateljca.

Evropski odbor za sistemska tveganja je vodil in koordiniral prizadevanja za ublažitev geopolitičnih negotovosti na delovanje finančnega sistema na evropski in državni ravni. V ospredju je bilo izvajanje priporočila o vseevropskem sistemskem okviru za usklajevanje kibernetkih incidentov. Nadaljevalo se je izvajanje priporočila o ranljivosti v sektorju nepremičnin v Evropskem gospodarskem prostoru. Poleg tega se je nadaljevalo letno poročanje o izvajanju priporočila o priznavanju in določanju stopenj proticikličnega blažilnika za izpostavljenost do tretjih držav.

Ocenjujem, da smo v preteklem obdobju s svojim delovanjem uspešno izpolnili naloge. Kljub izzivom, povezanim z visoko inflacijo, ohlajanjem mednarodne gospodarske aktivnosti in vztrajajočo geopolitično negotovostjo, smo nemoteno zagotavljali izvajanje vseh skupnih nalog tako v okviru institucij oziroma ustroja Evropske unije kot na državni ravni. Pri delu bomo še naprej okrepljeno spremljali razvoj sistemskih tveganj ter ob tesnem sodelovanju in koordinaciji uporabe ukrepov makrobonitetne politike izbirali instrumentarij, ki bo v največji meri prispeval k finančni stabilnosti v Sloveniji.

Boštjan Vasle, predsednik Odbora za finančno stabilnost

Kazalo

1 Pregled tveganj in odpornosti finančnega sistema v Republiki Sloveniji	1
1.1 Pregled tveganj za bančni sistem.....	2
1.2 Odpornost bančnega sistema proti sistemskim tveganjem	6
1.3 Pregled tveganj na zavarovalniškem trgu	8
1.4 Odpornost zavarovalniškega sistema proti sistemskim tveganjem	11
1.5 Pregled tveganj na trgu vrednostnih papirjev	11
1.6 Odpornost sistema trga vrednostnih papirjev na sistemska tveganja	18
2 Ukrepi makrobonitetnega značaja v Republiki Sloveniji	20
2.1 Namen in cilji makrobonitetne politike	20
2.2 Banka Slovenije.....	20
2.3 Agencija za zavarovalni nadzor	26
2.4 Agencija za trg vrednostnih papirjev	26
2.5 Vzajemnost makrobonitetnih ukrepov drugih držav	28
3 Pregled poročanj Evropskemu odboru za sistemska tveganja (ESRB)	29
3.1 Pregled vseh priporočil ESRB	31
4 Delovne skupine Odbora za finančno stabilnost	32
4.1 DS OFS za nove finančne tehnologije (finteh) in kibernetško varnost.....	32
4.1.1 Obravnavane vsebine s področja novih finančnih tehnologij	33
4.1.2 Obravnavane vsebine s področja kibernetške varnosti	33
4.2 DS OFS o podnebnih tveganjih	34
4.2.1 Razvoj regulative na področju trajnostnosti	34
4.2.2 Ocena podnebnih tveganj DS.....	35
5 Druge dejavnosti OFS.....	37

Pregled slik, tabel in kratic

Slike

Slika 1: Izbrani kazalniki poslovanja bank (v %).....	7
Slika 2: Prikaz povprečnega dnevnega prometa po letih v mio EUR.....	14
Slika 3: Prikaz gibanja indeksa v primerjavi z desetletnim povprečjem	15
Slika 4: Prikaz odklona neto vplačil v vzajemne sklade določene vrste glede na ČVS vzajemnih skladov določene vrste od aprila 2022 do marca 2023	17
Slika 5: Razporeditev sredstev glede na kategorije skladov med slovenskimi VS (levo) in KNPVP iz držav članic (desno).....	18
Slika 6: Indikator nevtralnega okolja.....	22
Slika 7: Sestavljen indikator	23
Slika 8: Pregled priporočil ESRB	31

Tabele

Tabela 1: Prikaz tveganj in odpornosti za slovenski finančni sistem	1
Tabela 2: Krovni pregled izpostavljenosti tveganjem v zavarovalniškem sektorju (makroekonomska in tržna tveganja imajo velik vpliv na zavarovalniški trg)	8
Tabela 3: Prikaz tveganj	13
Tabela 4: Število kotirajočih VP po letih	14
Tabela 5: Tveganja na trgu vzajemnih skladov	16
Tabela 6: Vrednosti posameznih kazalnikov tveganj	23
Tabela 7: DSPB, vrednosti kazalnika sistemske pomembnosti in stopnje blažilnika za DSPB, vrednosti kazalnika sistemske pomembnosti in stopnje blažilnika za DSPB	25

Kratice

ATVP – Agencija za trg vrednostnih papirjev (angl. Securities Market Agency)
AZN – Agencija za zavarovalni nadzor (angl. Insurance Supervision Agency)
BDP – bruto domači proizvod
BS – Banka Slovenije
CCyB – proticiklični kapitalski blažilnik (angl. Countercyclical Capital Buffer)
CET1 – navadni lastniški temeljni kapital (angl. Common Equity Tier 1)
ČVS – čista vrednost sredstev
DSTI – razmerja med stroški servisiranja dolga in dohodkom kreditorejmalca (angl. Debt Service-To-Income)
ECB – Evropska centralna banka (angl. European Central Bank)
EIOPA – Evropski organ za zavarovanja in poklicne pokojnine (angl. European Insurance and Occupational Pensions Authority)
ESCG – delovna skupina ESRB za kibernetsko varnost (angl. European Systemic Cyber Group)
ESG – okoljska, družbena in korporativna merila (angl. Environmental, social, and governance criteria)
ESMA – Evropski organ za vrednostne papirje in trge (angl. European Securities and Markets Authority)
ESRB – Evropski odbor za sistemska tveganja (angl. European Systemic Risk Board)
EU – Evropska unija (angl. European Union)
KDD – Centralna klirinško depotna družba (angl. Central Securities Clearing Corporation)
LTV – razmerje med višino odobrenega posojila in vrednostjo stanovanjske nepremičnine, s katero je posojilo zavarovano (angl. Loan-To-Value)
NFD – nefinančne družbe
OFS – Odbor za finančno stabilnost (angl. Financial Stability Board)
ROA – donosnost sredstev (angl. Return on Assets)
ROE – donosnost lastniškega kapitala (angl. Return on Equity)
SCR – zahtevani solventnostni kapital (angl. Solvency Capital Requirement)
ZMbNFS – Zakon o makrobonitetnem nadzoru finančnega sistema (angl. Macro-prudential Supervision of the Financial System Act)

Povzetek

Letno poročilo Odbora za finančno stabilnost (v nadaljevanju: OFS) se nanaša na obdobje od 1. aprila 2023 do 31. marca 2024. Poročilo je pripravljeno v skladu s 13. členom Zakona o makrobonitetnem nadzoru finančnega sistema (v nadaljevanju: ZMbNFS), ki določa, da OFS o svojem delu enkrat letno poroča Državnemu zboru Republike Slovenije. Poročilo je skupni dokument vseh treh nadzornikov finančnega sistema v Sloveniji.

V poročilu so poglavja strukturirana in predstavljena podobno kot v predhodnih letih. Poglavju o ključnih tveganjih in odpornosti sledi pregled nacionalnih ukrepov makrobonitetnega značaja, pregled priporočil in poročanj Evropskemu odboru za sistemska tveganja (v nadaljevanju: ESRB), poročilo o delovanju delovnih skupin OFS za nove finančne tehnologije (FinTech), kibernetsko varnost in podnebna tveganja ter krajša predstavitev drugih pomembnejših tematik, obravnavanih na sejah OFS.

Tveganja za finančno stabilnost v Sloveniji so se zmanjšala in ostajajo na nizki do zmerni ravni. Odpornost na tveganja je velika. Ob šibki gospodarski aktivnosti evrskega območja pomembno tveganje še vedno predstavljajo zunanje, zlasti geopolitične negotovosti. Z njimi so povezani tudi v zadnjem obdobju pogostejši porazdeljeni napadi za onemogočanje storitev, zato smo raven kibernetskega tveganja v začetku leta 2024 zvišali. Trend gibanja vrzeli med povprečnim obdobjem ponovne določitve aktivnih obrestnih mer v primerjavi s pasivnimi se postopoma izboljšuje, posledično je obrestno tveganje opredeljeno kot zmerno. Oceno odpornosti na področju solventnosti in dobičkonosnosti smo izboljšali na visoko, s stabilnimi obeti za prihodnja četrletja. Bančni sistem je ob višjih ravneh obrestnih mer, kljub upadu kreditiranja, namreč zabeležil izrazito rast neto obrestnih prihodkov, kar se je odrazilo tudi v rekordno visokem dobičku, banke pa so okrepile tudi svoj kapitalski položaj. Zlasti v krepitev odpornosti bančnega sistema so usmerjeni tudi veljavni makrobonitetni instrumenti.

Na slovenskem zavarovalnem trgu so najpomembnejša tveganja makroekonomsko, tržno, kibernetsko in podnebno tveganje, prav tako pa tudi tveganja, povezana z dobičkonosnostjo in kapitalsko ustreznostjo. Velik vpliv na zavarovalniški trg imata tržno in makroekonomsko tveganje, ki pa sta se v obravnavanem obdobju znižali. Ocena kibernetskega tveganja za slovenski zavarovalniški trg se je v tem obdobju povišala, kar odraža povečanje pogostosti in zapletenosti kibernetskih groženj predvsem v obdobju prvega tromesečja 2024. Velik vpliv na slovenski zavarovalniški trg pripisujemo tudi podnebnim tveganjem, ki so se ob katastrofalnih dogodkih v tretjem četrletju preteklega leta izrazito povečala. Vseeno pa so podnebna tveganja ocenjena kot srednje visoka, in sicer zaradi razpršitve takšnih večjih dogodkov v času in geografskem smislu. Koncentracija večjih škodnih dogodkov v juniju, juliju in avgustu leta 2023 je imela izrazito negativen vpliv na dobičkonosnost in kapitalsko ustreznost slovenskega zavarovalniškega trga. Tveganje dobičkonosnosti in kapitalske ustreznosti na slovenskem zavarovalniškem trgu je dodatno povečevalo visoko regulatorno tveganje, povezano z dopolnilnim zdravstvenim zavarovanjem, saj bo nedavna ukinitev dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja imela pomemben vpliv na strukturo zavarovalniškega sektorja.

Agencija za trg vrednostnih papirjev kot ključni tveganji makrobonitetnega značaja na področju, za katerega je pristojna, izpostavlja tveganje slovenskega trga vrednostnih papirjev, ki temelji na kombinaciji likvidnostnega, tržnega, operativnega tveganja in tveganja v makro okolju, ter skupno tveganje panoge vzajemnih skladov, ki temelji na kombinaciji likvidnostnega, tržnega, kreditnega, operativnega tveganja.

V letu 2023 je ukrepe makrobonitetnega značaja sprejela le Banka Slovenije. Julija je začel veljati nov Sklep o makrobonitetnih omejitvah kreditiranja potrošnikov, s katerim smo prilagodili dotlej veljavne makrobonitetne omejitve. Sprejeli smo tudi Sklep o določitvi zneska minimalne kreditne sposobnosti potrošnika. Novembra pa je Banka Slovenije sprejela Sklep o določitvi zahteve po vzdrževanju blažilnika sistemskih tveganj za banke in hranilnice.

V okviru delovne skupine OFS za nove finančne tehnologije (FinTech) in kibernetsko varnost je bila velika pozornost namenjena področju umetne inteligence, pri čemer je bil fokus usmerjen predvsem v razvoj na področju generativnih modelov, kot je ChatGPT. Obravnavani pa so bili tudi netehnični vidiki umetne inteligence, kot so predlog evropske zakonodaje s tega področja in aktivnosti Sveta Evrope in OECD na tem področju. Poleg tega so bile obravnavane tudi tematike s področja tehnologije razpršene evidence, v okviru katere so bile predstavljene možnosti za poravnavo velikih plačil v centralnobančnem denarju ter na to vezani pilotni projekti, ki se bodo izvajali v okviru Evrosistema. Na področju kibernetske varnosti je bila posebna pozornost posvečena sodobnim orodjem in tehnikam, ki jih uporabljajo napadalci pri kibernetskih napadih. Obravnavan je bil tudi akt o kibernetski solidarnosti, ki ga je Evropska komisija predlagala aprila 2023, ter vidiki, vezani na Uredbo o digitalni operativni odpornosti za finančni sektor.

Delovna skupina OFS o podnebnih tveganjih je v preteklem obdobju spremljala razvoj regulative na področju trajnostnega financiranja ter naredila dodatne ocene podnebnih tveganj, tudi v luči lanskih poplav. Regulatorna na področju trajnostnega financiranja se razvija in prehaja v veljavo. Leta 2024 bo v nacionalno zakonodajo prenesena direktiva CSRD, ki bistveno povečuje obseg zavezancev in širi vsebino nefinančnih razkritij. Tranzicijska tveganja v bančnem sistemu so se lani znižanjem cen energentov in obratom v kreditnem ciklu stabilizirala, medtem ko se je kreditno tveganje pri podnebno občutljivih dejavnostih rahlo povečalo. V zavarovalniškem sektorju so tranzicijska tveganja majhna.

1 Pregled tveganj in odpornosti finančnega sistema v Republiki Sloveniji

Raven sistemskih tveganj za finančno stabilnost v Sloveniji se je znižala in ostaja na nizki do zmerni ravni. Odpornost na tveganja je velika. Ob šibki gospodarski aktivnosti evrskega območja pomembno tveganje še vedno predstavljajo zunanje, zlasti geopolitične negotovosti. Z njimi so povezani tudi v zadnjem obdobju pogostejši porazdeljeni napadi za onemogočanje storitev, zato smo raven kibernetkega tveganja v letu 2024 zvišali. Od našega zadnjega Poročila o finančni stabilnosti smo znižali oceno obrestnega tveganja, medtem ko smo pri drugih tveganjih ohranili raven tveganja nespremenjeno na zmerni ali nizki ravni. Trend gibanja vrzeli med povprečnim obdobjem ponovne določitve aktivnih obrestnih mer v primerjavi s pasivnimi se postopoma izboljšuje, posledično je obrestno tveganje opredeljeno kot zmerno. Oceno odpornosti na področju solventnosti in dobičkonosnosti smo izboljšali na visoko, s stabilnimi obeti za prihodnja četrtletja. Bančni sistem je ob višjih ravneh obrestnih mer, kljub upadu kreditiranja, namreč zabeležil izrazito rast neto obrestnih prihodkov, kar se je odrazilo tudi v rekordno visokem dobičku in krepitvi kapitala. Zlasti v povečevanje odpornosti bančnega sistema so usmerjeni tudi veljavni makrobonitetni instrumenti.

Splošna raven sistemskih tveganj se je v letu 2023 dodatno znižala, odpornost pa zvišala.

Tabela 1: Prikaz tveganj in odpornosti za slovenski finančni sistem

	Prikaz tveganj in odpornosti						Tendenci spremembe na lestvici
	Q4 2021	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023	Q4 2023	Q1 2024
Sistemsko tveganje							
Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga							⇒
Tveganje financiranja v bančnem sistemu							⇒
Obrestno tveganje v bančnem sistemu							⇒
Kreditno tveganje v bančnem sistemu							⇒
Dohodkovno tveganje v bančnem sistemu							⇒
Tveganje, ki izhaja iz lizijskih družb							⇒
Odpornost na sistemska tveganja							
Solventnost in dobičkonosnost bančnega sistema							⇒
Likvidnost bančnega sistema							⇒
Ostala tveganja							
Kibernetko tveganje							⇒
Podnebna tveganja*							⇒
Barvna lestvica:							
Tveganje	nizko	zmerno	povišano	visoko			
Odpornost	visoka	srednja	nizka	zelo nizka			

Opomba: Pri prikazu tveganj in odpornosti se ocena na barvni lestvici nanaša na oceno do enega četrtletja vnaprej. Puščica predstavlja pričakovano spremembo tveganja oziroma odpornosti na lestvici (navzgor ali navzdol) v nekoliko daljšem horizontu, okoli enega leta. Pri tveganjih usmeritev puščice navzgor (navzdol) pomeni povečanje (zmanjšanje) tveganja, pri odpornosti pa njeno krepitev (slabitev). Prikaz tveganj in odpornosti v bančnem sektorju temelji na analizi ključnih tveganj in odpornosti za slovenski bančni sistem in je opredeljen kot sklop kvantitativnih in kvalitativnih kazalnikov za opredelitev in merjenje sistemkega tveganja in odpornosti.

* Pri podnebnih tveganjih se upoštevajo tranzicijska tveganja.

Vir: Banka Slovenije.

1.1 Pregled tveganj za bančni sistem

Gospodarske razmere so bile ob višji ravni obrestnih mer in povečanih geopolitičnih napetostih v letu 2023 zahtevne, vendar se je svetovno gospodarstvo izkazalo za presenetljivo robustno.

Svetovno gospodarstvo je bilo v letu 2023 kljub številnim šokom preteklih let, kot so pandemija, ruska invazija na Ukrajino, visoka inflacija in napetosti na Bližnjem vzhodu, presenetljivo robustno. Gospodarska aktivnost je bila spodbudna, z umirjajočo se inflacijo in tesnim trgom dela. Kljub temu so napovedi svetovne gospodarske rasti za letos in naslednje leto glede na povprečno rast zadnjih dveh desetletij podpovprečne. Inflacija ob nadaljnjem razreševanju težav v dobavnih verigah in ukrepih denarne politike v večini regij kaže vidne znake popuščanja, ob vsem naštetem pa je verjetnost gospodarske krize oziroma večjega upada aktivnosti manjša, tveganja pa so uravnotežena. V evrskem območju je bila lani gospodarska aktivnost razmeroma šibka, z medletnim povečanjem BDP za 0,4 %, medtem ko je bila v Sloveniji z 1,6-odstotnim povečanjem bolj spodbudna. V prvem četrtletju letos so mesečni anketni kazalniki nakazovali na izboljšanje razpoloženja v domačem gospodarstvu, pri čemer so se postopoma izboljševali zaupanje v storitvah, v trgovini na drobno in zaupanje potrošnikov. Medtem so zaradi šibkega povpraševanja in negotovega gospodarskega okolja razmere ostale zahtevne zlasti za predelovalne družbe, zmanjševalo pa se je tudi zaupanje v gradbeništvo. Trg dela je ostal tesen, zniževanje inflacije, ki je marca ostala nad ciljem denarne politike, pa se je upočasnilo. Domača inflacija (HICP) je v prvem četrtletju stagnirala pri 3,4 %, medtem ko se je v evrskem območju marca znižala na 2,4 %. S tem so tudi ključne obrestne mere ECB od septembra lani ostale nespremenjene. Kreditna aktivnost se je lani vidno zmanjšala, saj so višje obrestne mere vplivale na manjše povpraševanje po posojilih, medtem ko je bila toleranca bank do tveganj še naprej zmanjšana. Poslovanje finančnega in bančnega sektorja je bilo lani in na začetku tega leta v primerjavi s prejšnjimi leti nadpovprečno, saj so višje obrestne mere ugodno vplivale na neto obrestne prihodke bank. Kljub nižjim ravnem tveganj v domačem finančnem sistemu glede na pretekla obdobja so nekatera tveganja, kot je geopolitično, nedavno prišla v ospredje med pomembnejša in lahko v prihodnje negativno vplivajo na domače gospodarstvo in posredno tudi na finančni sistem.

Kreditno tveganje je od tretjega četrtletja 2023 znižano na zmerno.

Kreditno tveganje v bankah smo s tretjim četrtletjem 2023 znižali na zmerno. Po večletnem izboljševanju kakovosti portfelja, kljub zahtevnim pogojem poslovanja zaradi pandemije in povečanim izzivom v mednarodnem okolju, se delež NPE od aprila 2023 ohranja pri nizkem 1,0 %. Povečano breme servisiranja dolgov pri bankah je zaradi prevladujočih variabilnih obrestnih mer bolj prizadelo sektor NFD kot sektor prebivalstva, vendar prav tako ni povzročilo poslabšanja kakovosti celotnega portfelja. Delež NPE se je od septembra 2023 nekoliko povečal v portfelju NFD, z 1,5 % na 1,8 %, pod ključnim vplivom poslabšanja kakovosti v predelovalnih dejavnostih. Te dejavnosti so se lani srečevale z ohlajanjem poslovanja in zmanjšanim tujim povpraševanjem, obeti v letošnjem letu pa so že bolj ugodni. Večje poslabšanje v sektorju NFD je ublažilo nadaljnje izboljševanje kakovosti portfelja v gostinstvu, kjer se je delež NPE do oktobra že znižal na raven pred pandemijo, 8,3 %, do marca pa še dodatno na 6,5 %. Delež skupine 2 kreditnega tveganja se v zadnjem letu na ravni portfelja ni pomembneje spremenil, po občasni nihanjih se je marca ponovno vrnil na 4,7 %. Slabšo kakovost portfelja po obeh kazalnikih imata sektor obrtnikov in portfelj potrošniških posojil. Hitri rasti izpostavljenosti bank iz naslova potrošniških posojil v zadnjem letu, marca za 14,9 % medletno, je od oktobra sledila tudi rast obsega NPE za 12,7 %, delež NPE pa se je v tem času povečal le za 0,1 odstotne točke. Povečano kreditno tveganje v tem delu portfelja pa se je bolj opazno odrazilo v večjem deležu skupine 2, ki je z 11,6 % marca doseglo najvišjo raven v zadnjem letu in tudi najvišjo raven od začetka merjenja tega kazalnika v letu 2018.

Pokritost NPE z oslabitvami se je po naraščanju v večjem delu leta zaradi pritoka novih NPE iz predelovalnih dejavnosti, ki so bile podpovprečno pokrite z oslabitvami decembra, zmanjšala za 2 odstotni točki, na 57,6 %. V prvem trimesečju leta 2024 se je zniževanje nadaljevalo do ravni 57,3 %. Pokritost donosnega dela portfelja se zmanjšuje od leta 2020, od avgusta 2023 pa se je kazalnik ustavil pri 0,40 %. Zmanjševanje pokritosti z oslabitvami v portfelju NFD v zadnjih dveh letih je predvsem posledica sproščanja oslabitev v portfelju gostinstva. Nadpovprečno visoka in od sredine leta višja kot v sektorju NFD (0,71 % v primerjavi z 0,52 %) je pokritost donosnih izpostavljenosti v portfelju prebivalstva, zaradi naraščanja pokritosti v portfelju potrošniških posojil.

Dohodkovno tveganje smo lani v tretjem četrtletju leta znižali na nizko, saj se je ustvarjanje dohodka bank z zviševanjem obrestnih mer izrazito povečalo. Neto obresti so se lani ob hitrem povečevanju obrestnih mer na naložbeni strani ter počasnem in precej manjšem prilagajanju obrestnih mer za vloge po obsegu skoraj podvojile. Neobrestni prihodki so nekoliko zaostajali za predlanskimi, vendar je na to vplival enkratni dohodek prodaje finančnega podjetja pri eni od večjih bank v prvem četrtletju leta, sicer bi bila rast pozitivna. Rast operativnih stroškov je tudi lani močno zaostajala za rastjo dohodka bank. Bruto dohodek v slovenskem bančnem sistemu se je lani povečal kar za polovico (50,4 %), neto dohodek pa se je podvojil (+105,8 %). V prvem četrtletju letošnjega leta se ohranjajo ugodni trendi lanskega leta, bruto dohodek bank za desetino presega povprečnega četrtletnega iz leta 2023, neto dohodek pa je primerljiv s povprečnim četrtletnim lanskim.

Medletna rast neto obresti se je lani povečevala skozi vse leto in konec leta dosegla 92,8 %. V prvem četrtletju 2024 se je rast pričakovano upočasnila, saj se obrestne mere že nekaj mesecev ne zvišujejo več, vendar so neto obrestni prihodki še vedno medletno presegali lanske za 30,7 %. Visoka rast neto obrestnih prihodkov je bila posledica močnih cenovnih učinkov na naložbeni strani bančnih bilanc, ki so bile posledica zvišanja obrestnih mer ECB oziroma na finančnih trgih. Neto obrestna marža se je za tem, ko je po daljšem obdobju upadanja aprila leta 2022 dosegla dno, v letu 2023 vseskozi povečevala in dosegla 2,95 %. Rast neto obrestne marže se je nadaljevala tudi v prvem četrtletju 2024; marca je tako dosegla 3,11 %, kar je domala najvišja vrednost v zadnjih dveh desetletjih. Neto neobrestni prihodki so lani zaostajali za predlanskimi za 5,6 %, neto opravnine pa za 2,8 %, vendar je bil zaostanek neobrestnih prihodkov (-32 milijonov evrov) v nominalnem obsegu v primerjavi s povečanjem neto obresti (+694 milijonov evrov) zelo majhen. Na zaostajanje neobrestnih prihodkov je lani vplival predvsem enkratni učinek prodaje podjetja pri eni od večjih bank. V prvem četrtletju letos rast neobrestnih prihodkov in neto opravnin prehitveva rast bilančne vsote. Operativni stroški so v letu 2023 porastli razmeroma zmerno, za 9,6 %, zaradi počasnejše rasti bilančne vsote se je nekoliko povečal njihov delež v bilančni vsoti, na 1,62 %. Kazalnik CIR, tj. operativni stroški v bruto dohodku bank, pa je bil z 42 % lani zaradi povečanja dohodka izrazito pod ravnijo dolgoletnega povprečja (57,5 % v obdobju 2000–2023).

V prvem četrtletju letošnjega leta se učinki višjih ravni obrestnih mer še naprej odražajo v razmeroma velikem obsegu (neto) obrestnih prihodkov in visoki neto obrestni marži.

Kreditiranje nebančnega sektorja se je v letu 2023 medletno močno upočasnilo, vendar spremembe v kreditiranju po skupinah komitentov in vrstah posojil niso bile enoznačne. Visoka medletna rast iz leta 2022 se je lani skoraj neprekinjeno zniževala in januarja letos z -2,9 % dosegla najnižjo raven po letu 2016. Medletni upad je bil poleg šibkejšega tekočega kreditiranja povezan tudi z zelo visoko osnovo januarja lani. Marca letos se je medletna rast znova okrepila in z 1,1 % presegla več mesecev stagnirajočo povprečno rast evrskega območja, ki je marca znašala 0,3 %. Pri nas se je posebej močno upočasnilo kreditiranje nefinančnih družb (NFD) – z najvišje medletne rasti v zadnjih letih, dosežene avgusta 2022 (18,4 %) in deloma povezane s kreditiranjem družb v času energetske krize, na 6,9-odstotno medletno zmanjšanje obsega januarja letos. Marca se je medletno zmanjševanje obsega posojil NFD upočasnilo na 2,2 %, v evrskem območju pa je bil glede na prejšnje leto obseg posojil NFD manjši za 0,1 %. Kreditiranje gospodinjstev se je pri nas prav tako upočasnjevalo predvsem zaradi šibkejšega kreditiranja s stanovanjskimi posojili, medtem ko se je kreditiranje potrošnikov močno okrepilo. Medletna rast posojil gospodinjstvom se je po vrhu v septembru 2022 (8,5 %) znižala na 3,2 % septembra lani, nato pa se ponovno okrepila in marca letos dosegla 4,2 %. Medtem se je v evrskem območju v opazovanem obdobju skoraj neprekinjeno zniževala in marca z -0,2 % dosegla najnižjo raven. Večino prirasta k stanju posojil gospodinjstvom so predstavljala potrošniška posojila in ostala posojila gospodinjstvom, medtem ko je stanje stanovanjskih posojil stagniralo. Medletna rast potrošniških posojil se je lani močno okrepila, posebej močno pa se je pospešila po juliju, ko so začele veljati spremembe makrobonitetnih omejitev kreditiranja prebivalstva. Do marca letos se je zvišala na 14,4 % in močno presegla povprečje evrskega območja (3,0 %). Učinek višjih obrestnih mer se je poleg relativno visokih cen na trgu stanovanjskih nepremičnin pomembno kazal v upočasnjevanju medletne rasti stanovanjskih posojil. Ta je po vrhu

K velikemu povečanju dohodka so lani prispevale izrazito višje neto obresti, razmere za ustvarjanje dohodka bank so bile zelo dobre.

V prvem četrtletju letos so banke ustvarile primerljiv dohodek kot lani v zadnjem četrtletju.

Kreditna aktivnost se je v letu 2023 ob višji ravni obrestnih mer precej zmanjšala.

junija 2022 (11,9 %) novembra lani z 0,5 % dosegla najnižjo raven v zadnjih letih, od takrat pa se krepila, marca letos na 1,0 %. Zniževala se je tudi v evrskem območju, kjer je letos postala negativna in marca dosegla najnižjo raven (-0,3 %).

Fiksne obrestne mere so v letu 2023 večinoma stagnirale, medtem ko so se spremenljive še zviševale.

Obrestne mere za novoodobrena posojila nebančnemu sektorju so se v drugi polovici leta 2022 hitro zviševale, v letu 2023 so se še naprej, sicer zmerneje, zviševale spremenljive, medtem ko so fiksne večinoma že stagnirale. Dinamika sprememb obrestnih mer za novoodobrena posojila pri bankah je sledila dinamiki dvigovanja ključnih obrestnih mer ECB, ki se je začelo julija 2022. Ob zadnjem dvigu septembra 2023 so posojilne obrestne mere večinoma že stagnirale, pri čemer so se fiksne že rahlo zniževale. Fiksne obrestne mere za novoodobrena stanovanjska posojila so bile lani s povprečnih 4,0 % stabilne, do marca letos pa so se znižale na 3,8 % (v evrskem območju na 3,6 %). Ta vrsta obrestovanj je v zadnjem letu do marca predstavljala več kot 96 % vseh novoodobrenih stanovanjskih posojil. Medtem so spremenljive obrestne mere (Euribor s pribitkom) vrh dosegle decembra lani (5,8 %), do marca pa se znižale na 5,2 % (v evrskem območju na 4,8 %). Tudi pri potrošniških posojilih so bile fiksne obrestne mere lani stabilne (6,7 %), marca letos pa s 6,6 % le rahlo nižje (v evrskem območju 7,8 %). Pri novoodobrenih potrošniških posojilih je bilo fiksno obrestovanih posojil v zadnjem letu do marca več kot 99 %. Spremenljive obrestne mere so bile ob le majhnem obsegu poslov nekoliko bolj volatilne, vendar so se gibale blizu povprečja fiksnih obrestnih mer. Fiksne obrestne mere za novoodobrena posojila NFD so s 5,9 % najvišjo raven dosegle januarja lani, nato so se do januarja letos gibale med 5 % in 6 %, do marca pa se znižale na 4,5 %, kolikor so znašale tudi v evrskem območju. Medtem so se spremenljive zviševale do oktobra lani (5,7 %) in se za tem gibale okrog podobnih ravni. Marca so bile s 5,2 % enake kot v evrskem območju.

Zviševanje obrestnih mer za nove vezane vloge nebančnega sektorja se je pred koncem leta 2023 ustavilo.

Obrestne mere za nove vezane vloge so se že pred koncem leta 2023 začele rahlo zniževati, tako za gospodinjstva kot za NFD. Najvišje ravni so dosegle v tretjem četrtletju lani in ostale nižje od povprečja evrskega območja. Za dolgoročne vezane vloge gospodinjstev so se od septembra gibale rahlo nad 2,5 %, kolikor so znašale marca letos, medtem ko so se v evrskem območju od decembra (3,3 %) zniževale, marca na 3,0 %. V obdobju zviševanja so glede na evrsko območje precej zaostale zlasti obrestne mere za kratkoročne vezane vloge, ki so z 1,5 % vrh dosegle oktobra lani, do marca letos pa se rahlo znižale, na 1,4 %, medtem ko so se v evrskem območju okrepile na največ 3,3 % in se do marca letos znižale na 3,2 %. Za vloge na vpogled, ki so pri nas marca predstavljale 83 % vseh vlog gospodinjstev, so ostale na 0,1 %, medtem ko so v evrskem območju dosegle 0,4 %. Pri vlogah NFD so dolgoročne obrestne mere najvišjo raven dosegle avgusta, kratkoročne so se v povprečju zviševale vse do marca letos, vloge na vpogled pa so se le rahlo zvišale in marca ostale blizu 0 %. Pri vseh treh skupinah ročnosti so bile nižje od povprečja evrskega območja. Manjše prilagoditve obrestnih mer za vloge pri nas v primerjavi z drugimi državami evrskega območja odražajo strukturo financiranja bank, v kateri pri nas še naprej prevladujejo vloge nebančnega sektorja. Te so tudi v okolju višjih tržnih obrestnih mer ostale cenejši vir financiranja kot drugi viri, kot sta grosistično financiranje ali financiranje pri Evrosistemu. Prav tako banke pri nas ohranjajo relativno velik obseg najbolj likvidnih sredstev.

Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga, je ocenjeno kot zmerno.

Tveganje, ki izhaja iz trga nepremičnin, je bilo v prvem četrtletju leta 2024 ocenjeno kot zmerno s stabilno tendenco. Rast cen stanovanjskih nepremičnin, ki je bila leta 2022 14,8-odstotna, se je leta 2023 upočasnila in v zadnjem četrtletju znašala na 6,8 % medletno. V primerjavi s prejšnjim cenovnim vrhom leta 2008 so bile v zadnjem četrtletju leta 2023 nominalne cene stanovanjskih nepremičnin višje za 45,2 %, realne cene pa so bile zaradi visoke inflacije v zadnjem obdobju višje za 6,6 %. Precenjenost stanovanjskih nepremičnin je bila ob koncu leta 2023 manjša kot ob koncu predhodnega leta. V zadnjem četrtletju 2023 je sestavljeni kazalnik precenjenosti nepremičnin nakazoval 15,5-odstotno, razmerje med ceno nepremičnin in razpoložljivim dohodkom pa v tretjem četrtletju 2023 0,2-odstotno precenjenost. Prodaja stanovanjskih nepremičnin se umirja že drugo leto, leta 2023 je bilo prodanih za skoraj četrtno manj nepremičnin kot leto pred tem. V zadnjem četrtletju leta 2023 je delež bruto investicij v stanovanja v BDP znašal 3,2 %, kar je precej manj kot v povprečju evrskega območja (5,9 %). Število stanovanj, za katera so bila izdana gradbena dovoljenja, se je v zadnjih letih sicer povečalo, v letu 2023 je bilo s 5.441 stanovanji za 6,7 %

višje kot v predhodnem letu, vendar pa stanovanjska gradnja močno zaostaja za obdobjem pred letom 1991. Pomanjkanje delavcev ter višji stroški gradnje in financiranja bi lahko v prihodnje otežili gradnjo stavb. Trg poslovnih nepremičnin je majhen, zanj pa so značilna velika nihanja v cenah in transakcijah. Leta 2023 je bila medletna rast cen poslovnih nepremičnin 4,8-odstotna, medtem ko je bila leta 2022 rast cen s 15 odstotki najvišja v zadnjem desetletju.

Tveganje financiranja je na ravni bančnega sistema ostalo ocenjeno kot zmerno. Vloge nebančnega sektorja so se v zadnjem enoletnem obdobju povečale manj kot v preteklih letih zaradi skromnejšega priliva vlog gospodinjstev. Kljub temu so vloge ostale glavni in stabilni vir financiranja slovenskega bančnega sistema, odvisnost bank od preostalih virov financiranja pa je ostala majhna. Gospodinjstva so imela konec marca 2024 v bankah 26,4 milijarde evrov prihrankov, kar je 596 milijonov evrov oziroma 2,3 % več kot pred enim letom, hkrati pa je bil to najmanjši prirast v enakih obdobjih v zadnjih sedmih letih. Gibanje vlog gospodinjstev je bilo v prvem polletju 2023 precej volatilno, od avgusta do novembra pa so se vloge zmanjševale, kar sovпада z odpravljanjem vremenskih ujm, ki so jih prizadeti varčevalci verjetno sanirali tudi s svojimi prihranki pri bankah. Odliv vlog gospodinjstev je bil prisoten tudi februarja letos, ko so nekateri varčevalci del prihrankov usmerili v nakup ljudske obveznice Republike Slovenije. Odliv je znašal manj kot en odstotek vseh vlog gospodinjstev. Vloge nefinančnih družb so se v zadnjem enoletnem obdobju povečale za 1,1 mrd EUR oziroma 11,4 %, na 10,5 milijarde evrov. Zadržanost podjetij do novih večjih investicij ob negotovih gospodarskih in geopolitičnih razmerah je lahko razlog večjega priliva prihrankov na njihove račune pri bankah. K povečanju vlog nefinančnih družb pa je delno prispeval tudi premik vlog iz sektorja drugih finančnih organizacij zaradi spremembe statusa enega od podjetij. Dvig depozitnih obrestnih mer je spodbudil varčevalce k vezavi prihrankov, s čimer so se začele vloge na vpogled po večletnem naraščanju zmanjševati. Kljub temu njihov delež še naprej predstavlja visokih 82,7 % vseh vlog gospodinjstev oziroma 71,6 % vseh vlog nefinančnih družb.

Izpostavljenost bank obrestnemu tveganju se je v zadnjih mesecih leta 2023 postopoma zmanjševala, tveganje pa je bilo v prvem četrtletju letos zmanjšano na zmerno. Ob vidnem umirjanju kreditne aktivnosti je bil marca med naložbami bank delež posojil nebančnemu sektorju z 51,2 % manjši kot pred enim letom. Nadaljeval se je zmeren trend povečevanja deleža posojil s fiksno obrestno mero v stanjih posojil nebančnemu sektorju, s čimer se je nadaljeval tudi zmeren trend podaljševanja povprečnega obdobja ponovne določitve obrestnih mer posojil. Ob večjih donosih na obvezniških trgih so banke v prvem četrtletju letos del likvidnih naložb preusmerile v nakupe dolžniških vrednostnih papirjev, s čimer se je delež prvih med vsemi naložbami do marca letos zmanjšal na 19,6 %, delež drugih pa povečal na 21,8 %. To je poleg omenjenih sprememb pri posojilih v prvem četrtletju podaljšalo povprečno obdobje ponovne določitve aktivnih obrestnih mer in neugodno vplivalo na vrzel v ponovni določitvi obrestnih mer med aktivo in pasivo. Trend zniževanja obrestnega tveganja je bil v drugi polovici leta 2023 večinoma povezan s spremembami pri virih financiranja, saj so se nadaljevale spremembe v strukturi vlog nebančnega sektorja. Te so bile prisotne tudi v prvem četrtletju letos in so ugodno vplivale na zniževanje tveganja. Med obveznostmi bančnega sistema so se vloge do marca letos v deležu le rahlo zmanjšale, na 76,5 %, nadaljevalo in okrepilo pa se je zmanjševanje deleža vlog na vpogled ter povečevanje deleža vezanih vlog, s čimer se je nadaljevalo postopno podaljševanje povprečnega obdobja ponovne določitve obrestnih mer vlog. Povečal se je tudi obseg izdanih dolžniških vrednostnih papirjev in podaljšalo njihovo obdobje ponovne določitve obrestnih mer. Z omenjenimi spremembami se je v preteklih petih mesecih vzpostavil nekoliko vidnejši trend podaljševanja povprečnega obdobja ponovne določitve pasivnih obrestnih mer. Vrzeli v ponovni določitvi obrestnih mer med aktivo in pasivo se je lani proti koncu leta zmanjšala in ugodno vplivala na zniževanje obrestnega tveganja, kar bo z nadaljevanjem podobnih gibanj, predvsem pri obveznostih bank, lahko ohranjalo ugodnejše obete glede ravni obrestnega tveganja tudi vnaprej.

Lizinske družbe so v letu 2023 beležile nadaljnje povečanje obsega dejavnosti. V letu 2023 so lizinske družbe odobrile za 1,4 milijarde evrov novih poslov oziroma 6 % več kot leta 2022. V

Tveganje financiranja je ostalo zmerno, vloge pa stabilen vir v bilancah bank.

Obrestno tveganje se je v drugi polovici leta 2023 zniževalo in je ocenjeno kot zmerno.

Tveganja, ki izvirajo iz poslovanja liziških družb, so nizka.

prvem četrtletju 2024 se je vrednost novih poslov medletno znižala za 5,6 %, na 333,6 milijona evrov. Delež novih poslov, sklenjenih z gospodinjstvi, je konec marca 2024 znašal 56,9 %, z nefinančnimi družbami pa 42,9 %. Struktura novih poslov po predmetu posla ostaja podobna kot v preteklih letih, saj po številu novoodobrenih poslov prevladujejo osebni avtomobili (50,1 %) ter komercialna in tovorna vozila (34,3 %). Stanje liziških poslov se je skozi leto 2023 in tudi v prvem četrtletju 2024 povečevalo. Konec marca 2024 se je medletno povečalo za 6,1 %, na 2,6 milijarde evrov. Pretežni delež stanj predstavljajo posli, sklenjeni z gospodinjstvi (58,5 %), ter posli s podjetji (40,8 %). Kakovost lizing poslov ostaja visoka. Delež zamud nad 90 dni je ob koncu marca znašal 0,57 %. Dobiček liziških družb je v prvem četrtletju 2024 znašal 7,0 milijonov evrov, kar je 23,4 % manj kot v enakem obdobju lani. Bilančna vsota se je medletno nekoliko zvišala, za 1,6 %, in znašala 3,0 milijarde evrov.

Oceno pri kibernetskem tveganju smo zvišali na povišano s stabilno tendenco.

Kibernetsko tveganje je bilo v prvem četrtletju leta 2024 ocenjeno kot povišano s stabilno tendenco. Banke ne poročajo, da bi se število kritičnih kibernetskih incidentov v letu 2023 zaradi geopolitičnega tveganja glede na pretekla leta povečalo, vendar pa se zaradi vse večjega števila kibernetskih napadov na kritično infrastrukturo države povečuje kibernetsko tveganje tudi za bančni sistem. Na podlagi prijavljenih kibernetskih incidentov, ki jih zbira SI-CERT, v drugem polletju 2023 v primerjavi z enakim obdobjem leta 2022 opažamo padec prijavljenih kibernetskih incidentov. Število kibernetskih incidentov v bančnem sektorju se je po zadnjih podatkih SI-CERT-a medletno zmanjšalo za dobrih 32,3 %. Po številu kibernetskih incidentov zaseda bančni sektor peto mesto in še zmeraj predstavlja sektor, ki je privlačna tarča kibernetskih napadov zaradi pridobitve zaupnih podatkov ali finančnih koristi.

Podnebna tranzicijska tveganja ostajajo zmerna.

Podnebna tranzicijska tveganja so se v letu 2023 stabilizirala, materializacija fizičnih tveganj pa ni imela bistvenega vpliva na poslovanje bančnega sistema. Po izrazitem povečanju izpostavljenosti oziroma nagiba NFD portfeljev do onesnaževalnih dejavnosti zaradi šokov cen energentov iz leta 2022 so se kazalniki tranzicijskih tveganj v letu 2023 stabilizirali, kar je delno tudi odraz obrata kreditnega cikla. Ob šibkosti v predelovalnih dejavnostih se je kreditno tveganje pri podnebno bolj občutljivih dejavnostih rahlo poslabšalo, a ostaja nizko. Ocena podnebnih tranzicijskih tveganj tako ostaja zmerna. Vpliv poplav iz poletja 2023 na poslovanje bančnega sistema pa ostaja precej omejen.

1.2 Odpornost bančnega sistema proti sistemskim tveganjem

Odpornost bančnega sistema je v segmentu solventnosti in dobičkonosnosti ter likvidnosti ocenjena kot visoka.

Odpornost bank proti sistemskim tveganjem je na segmentu solventnosti in dobičkonosnosti ocenjena kot velika. Kapitalski položaj bančnega sistema se je v letu 2023 še izboljšal, a ob tveganju, da se zaradi negotovih makroekonomskih razmer v prihodnje poslabša. Odpornost bančnega sistema je v segmentu likvidnosti ostala ocenjena kot visoka, saj so se vrednosti kazalnikov likvidnosti še izboljšale. Ob tem poudarjamo, da so razlike v odpornosti bank na sistemska tveganja oziroma njihovi sposobnosti pokrivanja negativnih učinkov ob morebitni realizaciji teh tveganj še vedno precejšnje.

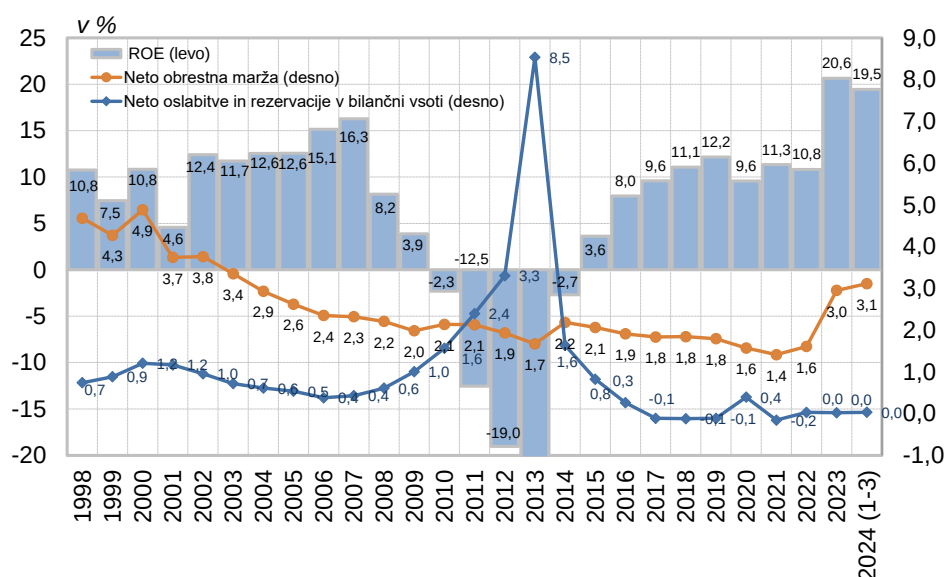
Količniki kapitalske ustreznosti na ravni sistema so se povečevali skozi vsa četrtletja leta 2023. Količnik skupne kapitalske ustreznosti in količnik navadnega temeljnega kapitala (CET1) na konsolidirani podlagi sta se na ravni bančnega sistema v celem letu povečala za 1,8 odstotne točke. Prvi je konec leta 2023 dosegel 20,3 % in drugi 17,7 %. Na rast količnikov kapitalske ustreznosti je najbolj vplivala rast CET1 kapitala, ki se je do konca leta 2023 okrepil predvsem na račun zadržanih dobičkov, medtem ko je bila rast dodatnega temeljnega kapitala (AT1) in dodatnega kapitala (T2) manj izrazita. Regulatorni kapital se je v letu 2023 povečal za 10,2 %, na 6,6 milijarde evrov, in CET1 za 11,7 %. Tveganju prilagojena aktiva (TPA) se je kljub manjši izpostavljenosti kreditnim tveganjem zaradi rasti izpostavljenosti operativnim tveganjem zvišala in na rast količnikov delovala negativno. Skupna TPA na konsolidirani osnovi se je v letu 2023 povečala za 0,6 %, na 32,7 milijarde evrov, kar pa je precej manj od rasti iz leta 2022, ko je rast znašala 7,4 %. Presežek skupne kapitalske ustreznosti nad opredeljeno skupno kapitalsko zahtevo se je konec leta 2023 glede na leto 2022 na ravni bančnega sistema povečal za 1,2, na 6,3 odstotne točke. Vse banke v sistemu izkazujejo presežek nad opredeljeno skupno kapitalsko zahtevo, vendar pa ostajajo kapitalski presežki med bankami različni, s tem pa tudi njihova sposobnost za absorpcijo morebitnih šokov in sistemskih

tveganj iz makroekonomskega okolja. Zaradi rasti regulatornega kapitala se je v letu 2023 izboljšal tudi količnik finančnega vzvoda, in sicer za 0,6 odstotne točke, na 9,1 %.

Dobiček bank pred obdavčitvijo je leta 2023 znašal rekordnih 1.137 milijonov evrov in predlanskega presegel za 109,3 %. Donosnost na kapital se je lani glede na predlani skoraj podvojila in dosegla 20,6 %. Poleg izrazito povečanega neto dohodka iz neto obresti so k velikemu dobičku pripomogle zelo nizke neto oslabitve in rezervacije. V prvem četrtletju leta 2024 je dobiček z 277 milijoni evrov še vedno na ravni lanskega, k čemur prispevata ohranjanje visoke ravni dohodka bank in zelo majhen obseg neto oslabitev in rezervacij.

Dobiček bank pred obdavčitvijo se je leta 2023 v primerjavi s predhodnim letom podvojil.

Slika 1: Izbrani kazalniki poslovanja bank (v %)

Vir: Banka Slovenije.

Visoka likvidnost slovenskega bančnega sistema se je še nekoliko izboljšala. Ker se je likvidnostni blažilnik povečal bolj kot neto likvidnostni odlivi, se je količnik likvidnostnega kritja (LCR) v enoletnem obdobju povečal za 23 odstotnih točk in marca 2023 znašal 336 %. S tem se je še povečal presežek nad minimalno regulatorno zahtevo 100 %, Slovenija pa se po vrednosti kazalnika LCR še naprej uvršča med države z veliko sposobnostjo pokrivanja neto likvidnostnih odlivov v kratkoročnem stresnem obdobju. V bančnem sistemu se je ohranil visok obseg primarne likvidnosti,¹ ki se je ob prilivu vlog gospodinjstev in izdanih dolžniških vrednostnih papirjih leta 2023 krepil, v prvem četrtletju 2024 pa zmanjšal, saj so banke likvidna sredstva začele usmerjati v nakupe vrednostnih papirjev. Marca je obseg primarne likvidnosti znašal 10,4 milijarde evrov oziroma skoraj petino bilančne vsote, kar ostaja visoko nad dolgoletnim povprečjem (7,6 %). V letu 2023 se je na ravni bančnega sistema izboljšala sposobnost financiranja obveznosti tudi v enoletnem obdobju. Ob povečanem razpoložljivem stabilnem financiranju in zmanjšanju potreb po financiranju se je leta 2023 vrednost kazalnika neto stabilnega financiranja (NSFR) izboljšala za 9 odstotnih točk, na 174 %.² Čeprav je večina bank lani izboljšala vrednosti LCR in NSFR, vse pa so presegle minimalne regulatorne zahteve, ostajajo razlike v odpornosti na sistemska tveganja v segmentu likvidnosti med bankami precejšnje.

Likvidnost bančnega sistema je ostala visoka, razlike v odpornosti pa so med bankami še vedno precejšnje.

¹ Primarna likvidnost vključuje denar, sredstva na računih pri centralni banki in vpogledne vloge pri bankah.

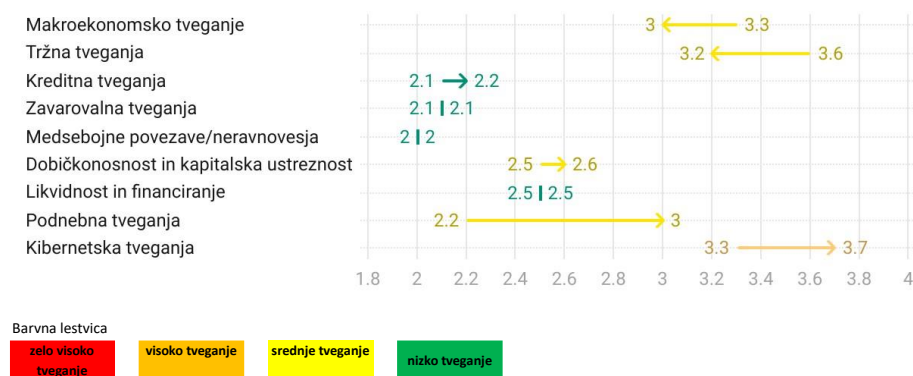
² Minimalna regulatorna zahteva je 100 %.

Makroekonomska, tržna, kibernetska in podnebna tveganja so ključna za slovenski zavarovalniški trg.

1.3 Pregled tveganj na zavarovalniškem trgu

Najpomembnejša tveganja za slovenski zavarovalniški trg so makroekonomska, tržna, kibernetska in podnebna, prav tako pa tudi tveganja, povezana z dobičkonosnostjo in kapitalno ustreznostjo. Velik vpliv na zavarovalniški trg imata tržno in makroekonomsko tveganje, ki pa sta se v za poročilo relevantnem obdobju znižali – in sicer zlasti zaradi postopnega izboljševanja makroekonomskih kazalnikov ter napovedi gibanja teh za Slovenijo in Evropsko unijo za leto 2024, glede na stanje v predhodnem letu, ter tudi na račun trenutno ugodnih gibanj na globalnih finančnih trgih. Ocena kibernetskega tveganja za slovenski zavarovalniški trg se je v relevantnem obdobju povišala, kar odraža povečanje pogostosti in zapletenosti kibernetskih groženj predvsem v obdobju prvega tromesečja 2024. Tudi AZN je bil v januarju 2024 tarča več zaporednih, sicer neuspešnih poskusov vdora v informacijski sistem. Poleg tega je tudi regija zabeležila opazen porast uspešnih kibernetskih incidentov, vključno z zadnjim kibernetskim napadom na Hrvaško agencijo za finančne trge (HANFA), kar poudarja naraščajočo kibernetsko grožnjo v naši regiji. Velik vpliv na slovenski zavarovalniški trg pripisujemo tudi podnebnim tveganjem, ki so se materializirala ob katastrofalnih dogodkih v tretjem četrtletju preteklega leta. Vseeno pa so podnebna tveganja ocenjena kot srednje visoka zaradi razpršitve takšnih večjih dogodkov v času in geografskem smislu. Koncentracija večjih škodnih dogodkov v juniju, juliju in avgustu leta 2023 je imela izrazito negativen vpliv na dobičkonosnost in kapitalno ustreznost slovenskega zavarovalniškega trga. Tveganje dobičkonosnosti in kapitalne ustreznosti na slovenskem zavarovalniškem trgu je dodatno povečevalo visoko regulatorno tveganje, povezano z dopolnilnim zdravstvenim zavarovanjem, saj bo nedavna ukinitvev dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja imela pomemben vpliv na strukturo zavarovalniškega sektorja.

Tabela 2: Krovni pregled izpostavljenosti tveganjem v zavarovalniškem sektorju (makroekonomska in tržna tveganja imajo velik vpliv na zavarovalniški trg)

*spremembe v ocenah posameznih tveganj se nanašajo na za poročilo relevantno obdobje, med 1. 4. 2023 in 31. 3. 2024. Smer puščice tako kaže povečanje oziroma zmanjšanje ocene na dan 31. 3. 2024, glede na oceno na dan 1. 4. 2023.

Na raven kibernetskega tveganja imajo pomemben vpliv geopolitična tveganja.

Glede na kvalitativne kazalnike predstavljajo najvišjo oceno tveganja za zavarovalniški trg kibernetska tveganja, ki imajo sicer srednji vpliv na poslovanje zavarovalniškega trga. Ocena kibernetskega tveganja se je v obdobju zadnjega leta zvišala in še vedno ostaja visoka, kar odraža porast pogostosti in sofisticiranosti kibernetskih groženj. Naša institucija je zlasti v januarju 2024 zaznala več sicer neuspešnih kibernetskih napadov. Poleg tega je regija opazila porast uspešnih kibernetskih incidentov, vključno z obsežno varnostno luknjo pri Hrvaški agenciji za finančne trge (HANFA), kar poudarja stopnjevanje kibernetskih groženj v naši regiji. Tudi v globalnem smislu se je v obdobju zadnjih mesecev povečal trend rasti števila kibernetskih incidentov, katerih gibanja povezujemo z geopolitičnimi trenji v zvezi z vojaškimi spopadi v Ukrajini in na Bližnjem vzhodu. Nekoliko ugodnejši trend sicer zaznavamo v podatkih glede kibernetskih napadov na zavarovalniški sektor in druge finančne sektorje na

globalni ravni. Tudi zadnje poročilo Nacionalnega odzivnega centra za obravnavo incidentov s področja varnosti elektronskih omrežij in informacij – SI-CERT izpostavlja porast kibernetičnih incidentov v Sloveniji. Nekatere zavarovalnice so v povezavi s kibernetično varnostjo poročale predvsem o povečanem številu e-poštnih sporočil z uporabo socialnega inženiringa (npr. phishing), nekatere pa zaznavajo tudi porast skeniranja njihovih javno dostopnih IP-naslovov. Zavarovalnice do zdaj niso poročale o pojavu resnejših incidentov s področja kibernetične varnosti. Med ukrepi, ki so jih slovenske zavarovalnice sprejele, kot odgovor na globalno povečanje števila kibernetičnih incidentov navajajo povečanje intenzitete spremljanja morebitnih incidentov ter redno izobraževanje zaposlenih. Nekatere so poročale tudi o pripravi načrtov neprekinjenega poslovanja, ki obravnavajo kibernetična tveganja. V naslednjih 6 mesecih pričakujemo ohranitev sedanje ravni tveganja kibernetičnih tveganj za slovenski zavarovalniški trg, predvsem zaradi negotovosti glede razvoja globalnih geopolitičnih trendov.

Na podlagi zadnjih razpoložljivih podatkov ocenjujemo tržno tveganje kot srednje visoko in z velikim vplivom na zavarovalniški trg. Ocena tržnega tveganja se je v zadnjem letu znižala predvsem na račun nižje spremenljivosti borznih indeksov na svetovnih trgih ter manjše spremenljivosti obrestnih mer dolžniških vrednostnih papirjev v obdobju zadnjih mesecev. S ponovnim zniževanjem ravni obrestnih mer na finančnih trgih se za zavarovalnice znižuje tveganje nedoseganja garantiranih donosov iz zavarovalnih pogodb, vendar je teh produktov zdaj občutno manj. Odklon ponderirane garantirane obrestne mere zavarovalnih pogodb od obrestnih mer državnih in dolžniških vrednostnih papirjev se je v obdobju tako zmanjšal. Za zavarovalnice sicer pomeni tveganje tudi hiter dvig obrestnih mer, saj na kapitalskih trgih večinoma delujejo kot t. i. buy-and-hold investitorji. V obdobju naslednjih 6 mesecev, predvsem zaradi vpliva negotovosti glede razvoja geopolitičnih tveganj na globalne finančne trge, dopuščamo možnost za ponovno zvišanje tržnega tveganja za zavarovalniški trg.

Makroekonomsko tveganje je trenutno na srednji ravni in ima velik vpliv na zavarovalniški trg. Naš model za ocenjevanje tveganj je pozitivno ovrednotil ugodnejše makroekonomske napovedi za leto 2024 glede na stanje v preteklem letu in tudi ugodnejše spremembe v valutnih tečajih ter tako znižal oceno makroekonomskega tveganja v primerjavi s predhodnim obdobjem. Ne glede na to pa zadnje makroekonomske projekcije še vedno napovedujejo relativno šibko gospodarsko okrevanje in podaljšujejo za okrevanje potrebno časovno obdobje. V naslednjih 6 mesecih dopuščamo možnost za znova poslabšanje makroekonomskega tveganja za zavarovalniški trg.

**Makroekonomsko
tveganje še naprej
vztraja na visoki
ravni.**

Pomembno tveganje z velikim vplivom za zavarovalni trg predstavlja reforma zdravstvenega sistema. Reforma zdravstvenega sistema in s tem povezana reforma financiranja zdravstvenih storitev vključuje lani sprejeto ukinitvev dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja, ki ga izvajajo komercialne zavarovalnice. To zavarovanje predstavlja približno tretjino celotne zbrane premije premoženjskih zavarovanj in 25 % celotne premije na slovenskem zavarovalniškem trgu. Ukinitvev dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja bo pomembno spremenila strukturo slovenskega zavarovalniškega trga, prehodna Uredba o določitvi najvišje cene premije dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja pa je v preteklem poslovnem letu vplivala na dobičkonosnost in kapitalsko ustreznost vključenih zavarovalnic. Dodatno tveganje za zavarovalniški trg oziroma za dotično zavarovalnico prinaša Zakon o statusnem preoblikovanju Vzajemne zdravstvene zavarovalnice, d. v. z., v delniško družbo. Zakon predvideva možnost izplačila deležev članom, katerih nominalni deleži ne presegajo 120 EUR. Sprememba statusne oblike zavarovalnice skupaj z ukinitvijo dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja pomeni za družbo veliko povečanje inherentnih tveganj, za celoten zavarovalniški trg pa povečanje tveganja ugleda.

**Slovenske
zavarovalnice so v letu
2023 potrebovale več
solventnostnega
kapitala (SCR) za kritje
tveganj naravnih
katastrof kot v letu
2022.**

**Tveganja glede
dobičkonosnosti in
solventnosti
zavarovalnic so se v letu
2023 povečala.**

**Tveganja, povezana z
likvidnostjo in
financiranjem
zavarovalniškega trga,
ostajajo na podobni
ravni.**

**Nizka izpostavljenost
zavarovalniškega trga
kreditnemu tveganju.**

**Zavarovalna tveganja
za slovenske
zavarovalnice so
majhna.**

V za to poročilo relevantnem obdobju se je občutno poslabšala naša ocena podnebnih tveganj za zavarovalniški sektor. Izpostavljenost zavarovalniškega trga podnebnim tveganjem ocenjujemo kot srednje, s srednjim vplivom na trg. Razlog za poslabšanje ocene podnebnih tveganj je v učinkih katastrofalnih podnebnih škodnih dogodkov v letu 2023 na zavarovalniški sektor. Je pa naš model zaznal in pozitivno ovrednotil znižanje t. i. tranzicijskih tveganj – torej tveganj izpostavljenosti naložbenih portfeljev zavarovalniškega sektorja do sektorjev gospodarstva, ki najbolj prispevajo h globalnemu onesnaževanju. Delež naložb slovenskih zavarovalnic v dolžniške in lastniške vrednostne papirje štirih sektorjev dejavnosti, ki na globalni ravni prispevajo več kot 82 % izpustov ogljikov, v vseh sredstvih slovenskih zavarovalnic se je v četrtem kvartalu 2023 glede na predhodno obdobje zmanjšal. V naslednjih 6 mesecih za slovenski zavarovalniški trg ne pričakujemo povečanja ravni tveganj, povezanih s podnebnimi spremembami.

Zavarovalnice so leta 2023 poslovale v zahtevnem poslovnem okolju, ki so ga zaostrovali številni naravni katastrofalni škodni dogodki ter reforma zdravstvenega sistema, ki je najprej prinesla administrativno omejitev najvišje cene premije dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja, z začetkom leta 2024 pa tudi ukinitve tovrstnega zavarovanja. Zavarovalnice so sicer v zadnjem kvartalu 2023, glede na enako obdobje lani, beležile nekoliko boljše rezultate iz poslovanja v segmentu življenjskih zavarovanj, kar je posledica predvsem večjih donosov iz naložb iz tovrstnih zavarovanj. Donosi naložb v portfeljih premoženjskih zavarovanj so bili v istem obdobju nekoliko nižji. Izrazito slabši so bili tudi zavarovalno-tehnični rezultati premoženjskih zavarovanj – kazalec čisti kombinirani količnik pri premoženjskih zavarovanjih se je glede na primerljivo obdobje v predhodnem letu poslabšal. Zavarovalnicam sta se izboljšala kazalca ROA in ROE pri življenjskih zavarovanjih ter poslabšala pri premoženjskih zavarovanjih. V tem obdobju se je nekoliko izboljšala kapitalska ustreznost zavarovalnic v skladu z ureditvijo SII – zrastle sta količnika zahtevanega solventnostnega kapitala in zahtevanega minimalnega kapitala. Pričakujemo, da bi se lahko tveganje, povezano z dobičkonosnostjo in solventnostjo trga, v naslednjih 6 mesecih zmanjšalo.

Tveganjem, povezanim z likvidnostjo in financiranjem zavarovalniškega trga, se ocena v obdobju zadnjega leta ni spremenila, vpliv teh tveganj na zavarovalniški trg ocenjujemo kot majhen. V sektorju se nadaljuje trend rahlega povečevanja deleža izrednih prekinitev polic iz klasičnih življenjskih zavarovanj, iz življenjskih zavarovanj, vezanih na enote investicijskih skladov, ter iz prostovoljnih dodatnih pokojninskih zavarovanj. Prav tako se je zmanjšal delež likvidnih naložb med vsemi naložbami zavarovalniškega sektorja. V naslednjih 6 mesecih dopuščamo možnost za dodatno zvišanje ravni tveganj, povezanih z likvidnostjo in financiranjem slovenskega zavarovalniškega trga.

Izpostavljenost zavarovalniškega trga kreditnemu tveganju ocenjujemo kot majhno, z majhnim vplivom na trg. Ocena kreditnega tveganja se je preteklo leto za malenkost zvišala. Glavni razlog za višjo oceno pa je v rahlem poslabšanju povprečne bonitetne ocene dolžniških vrednostnih papirjev v naložbenih portfeljih zavarovalnic. V naložbenih portfeljih slovenskih zavarovalnic sicer opazamo zmerno alokacijo sredstev v bolj tvegane naložbe (angl. search for yield). V povprečju tako opazamo znižanje deleža naložb v državne in podjetniške obveznice ter zvišanje naložb v delnice oziroma investicijske sklade (slednje se odraža v povečanem tržnem tveganju). Znotraj portfeljev državnih vrednostnih papirjev prav tako opazamo reinvestiranje v državne vrednostne papirje z najboljšimi bonitetnimi ocenami. V portfelju slovenskih zavarovalnic je še vedno prisotna močna koncentracija naložb v slovenske državne in dolžniške vrednostne papirje z izdajatelji iz Slovenije. V obdobju naslednjih 6 mesecev zaradi geopolitičnih tveganj dopuščamo možnost za zvišanje ravni kreditnega tveganja za zavarovalniški trg.

Zavarovalna tveganja za slovenski zavarovalniški trg predstavljajo majhno izpostavljenost in srednji vpliv na trg. Znotraj tega segmenta so za slovenski zavarovalniški trg najpomembnejša naslednja tveganja: tveganje neustrezne premije in rezervacij pri premoženjskih zavarovanjih, sledi tveganje neustrezne premije in rezervacij pri življenjskih zavarovanjih ter tveganje neustrezne premije in rezervacij pri zdravstvenih zavarovanjih. Ocena zavarovalnih

tveganj se v obdobju zadnjega leta ni spremenila. Glede na predhodno obdobje se je zavarovalnicam povečala premija tako v segmentu življenjskih kot v segmentu premoženjskih zavarovanj, kar je večinoma posledica usklajevanj višine premije z inflacijo. Rast premije je še posebej izrazita pri avtomobilskih zavarovanjih. V obdobju se je poslabšal tudi kazalnik finančnega vzvoda. Menimo, da v naslednjih 6 mesecih kljub negotovosti glede razvoja geopolitičnih tveganj zaradi že sprejetih ukrepov zavarovalnic ne bo prišlo do poslabšanja ravni zavarovalnih tveganj.

Tudi tveganja v zvezi z medsebojnimi povezavami/neravnovesji za zavarovalniški sektor ocenjujemo kot majhna in se med poročilom relevantnega obdobja niso spremenila. Zavarovalnicam se je izboljšal kazalnik zadolženosti, se je pa nekoliko povečal delež neto obračunane premije v bruto obračunani premiji zavarovalniškega trga. V naslednjih 6 mesecih ne pričakujemo povečanja ravni tveganja v zvezi z medsebojnimi povezavami/neravnovesji za slovenski zavarovalniški trg.

Tveganja glede medsebojnih povezav in neravnovesij se preteklo leto niso spremenila.

1.4 Odpornost zavarovalniškega sistema proti sistemskim tveganjem

Naravne katastrofe, povezane s podnebnimi spremembami, predstavljajo pomembno sistemsko tveganje za zavarovalniški sektor, zlasti zaradi naraščajočega škodnega potenciala in pogostosti škodnih dogodkov. Dogodki, ki so prizadeli Slovenijo v letu 2023, so imeli izrazito negativen vpliv na dobičkonosnost in kapitalsko ustreznost slovenskega zavarovalniškega sektorja.

Agencija za zavarovalni nadzor (AZN) aktivno sledi in se odziva na izzive, ki jih prinašajo naravne katastrofe, še posebej v luči nedavnih dogodkov v Sloveniji. AZN je v avgustu 2023 pozvala zavarovalnice k izrednemu poročanju o škodnih dogodkih, ki so bili posledica podnebnih sprememb, in o njihovem vplivu na finančno stabilnost sektorja. Poleg tega je AZN pristopila k preverjanju ustreznosti pozavarovalnih programov, ki so ključen del odpornosti zavarovalnic, saj omogočajo omejevanje potencialnih finančnih izgub in ohranjanje stabilnosti zavarovalniškega trga. Agencija s temi ukrepi zagotavlja, da je zavarovalniški sektor pripravljen na morebitne prihodnje izzive ter lahko zagotovi potrebno zaščito in podporo posameznikom ter podjetjem v času naravnih nesreč.

Ocenjujemo tudi, da slovenski zavarovalniški trg ustrezno obvladuje izpostavljenosti sistemskim tveganjem, hkrati pa visok količnik kapitalske ustreznosti zavarovalnic zagotavlja tudi ustrezno kapitalsko trdnost sistema in odpornost proti morebitnim šokom.

Vse pogostejši in vse bolj uničujoči katastrofalni dogodki, ki so povezani s podnebnimi spremembami, pomenijo veliko tveganje za dobičkonosnost in solventnost zavarovalniškega trga.

1.5 Pregled tveganj na trgu vrednostnih papirjev

Obravnavano obdobje so najbolj zaznamovale geopolitične razmere (konflikt v Ukrajini in Gazi), v začetku obdobja še visoka inflacija in višanje obrestnih mer. Kljub zaostrenim razmeram so kapitalski trgi pokazali dobro odpornost. K temu so pripomogli podatki o nižjih stopnjah inflacije v drugem delu obdobja. Zaradi pričakovanih nižanj obrestnih mer so se tečaji konec leta 2023 in v začetku leta 2024 zvišali, vendar do sprememb zaostrene monetarne politike centralnih bank še ni prišlo. Še vedno obstaja precejšnje tveganje, da se ob ohlajanju gospodarstev tudi kapitalski trgi umaknejo z vrhov, ki so jih dosegli v preteklem obdobju. Zelo pomemben dejavnik bodo obrestne mere, ki se ne znižujejo z dinamiko, ki je bila pričakovana.

Investicijska podjetja (borznoposredniške družbe, banke, podružnica banke države članice EU, podružnica investicijskega podjetja države članice EU in pri gospodarjenju s finančnimi instrumenti tudi družbe za upravljanje) so v Sloveniji konec leta 2023 za račun strank vodila finančne instrumente v vrednosti 21,7 milijarde evrov, od tega je bilo 16,2 milijarde evrov sredstev v domačih finančnih instrumentih. Od tega so sredstva v gospodarjenju s finančnimi

Obravnavano obdobje so najbolj zaznamovale geopolitične razmere (konflikt v Ukrajini in Gazi), v začetku obdobja še visoka inflacija in višanje obrestnih mer.

instrumenti za račun strank znašala približno 3 milijarde evrov. Podružnici banke in investicijskega podjetja držav članic EU sta za račun strank v Sloveniji vodili finančne instrumente v vrednosti 4,5 milijarde evrov.

Obseg vrednosti premoženja strank investicijskih podjetij se je glede na konec leta 2022 do konca leta 2023 povečal za 10,5 %.

Vrednost vseh nematerializiranih vrednostnih papirjev, vpisanih v centralni register pri KDD – Centralni klirinško depotni družbi, je 31. 3. 2024 znašala 67,2 milijarde evrov in je bila za 6,6 % višja kot pred enim letom. Tržna kapitalizacija Ljubljanske borze je 31. 3. 2024 znašala 50,2 milijarde evrov in se je v enem letu zvišala za 8,4 %.

Družbe za upravljanje so konec leta 2023 upravljale 77 podskladov krovnih skladov, v katerih je bilo 4.812 milijonov evrov sredstev. Obseg sredstev v vzajemnih skladih se je glede na leto poprej povečal za 21,7 %. Razloge za rast je treba iskati v odboju borznih tečajev v letu 2023, medtem ko so bila neto vplačila v vzajemne sklade v vseh mesecih leta 2023 ponovno pozitivna, na letni ravni pa so znašala 338 milijonov evrov.

Konec leta 2023 je obseg sredstev v upravljanju upravljavcev alternativnih investicijskih skladov s sedežem v Republiki Sloveniji znašal 749 milijonov evrov, kar je 32 % povečanje glede na predhodno leto. Ne glede na izrazito rast pa obseg sredstev, zbranih v alternativnih investicijskih skladih, še vedno obsega relativno majhen delež v skupnem obsegu sredstev v panogi kolektivnega upravljanja premoženja in kot takšen za zdaj ne pomeni pomembnega dejavnika tveganja.

Precej pomembnejši delež odpade na vzajemne pokojninske sklade oziroma podsklade krovnih pokojninskih skladov, ki prav tako spadajo v pristojnost Agencije za trg vrednostnih papirjev. V tem segmentu je ob koncu leta 2023 poslovalo 12 vzajemnih pokojninskih skladov, ki so jih upravljali trije upravljavci. Obseg sredstev vzajemnih pokojninskih skladov je konec leta 2023 znašal 1.614 milijonov evrov, kar je 11,6 % več kot ob koncu leta 2022. Gre za stabilno panogo z rednimi mesečnimi prilivi, ki postopoma povečuje delež lastniških in alternativnih naložb.

Glede na zgoraj opisano strukturo in lastnosti finančnega sistema Agencija za trg vrednostnih papirjev kot ključni tveganji makrobonitetnega značaja na področju, za katerega je pristojna, izpostavlja tveganje slovenskega trga vrednostnih papirjev, ki temelji na kombinaciji likvidnostnega, tržnega, operativnega tveganja in tveganja v makro okolju, ter skupno tveganje panoge vzajemnih skladov, ki temelji na kombinaciji likvidnostnega, tržnega, kreditnega in operativnega tveganja.

Ključni tveganji
sta tveganje
slovenskega trga
vrednostnih
papirjev in skupno
tveganje panoge
vzajemnih
skladov.

Tabela 3: Prikaz tveganj

Sistemsko tveganje	Ocena		Tendenca sprem. tveganja	Komentar
	za Q4 2023	za Q1 2024		
Tveganja na področju trga vrednostnih papirjev				Likvidnost kapitalskega trga je zelo nizka. Število VP v borzni kotaciji je nizko. Visoka ocena tveganosti se ohranja zaradi geopolitičnih razmer ter visokih obrestnih mer. Če se bo nadaljevalo rahlo okrevanje slovenskega kapitalskega trga, se lahko ocena tveganosti v prihodnje zniža.
Skupno tveganje panoge vzajemnih skladov v Sloveniji				Agencija ohranja skupno oceno tveganosti panoge vzajemnih skladov na povišani ravni. Podlaga za skupno oceno temelji na vztrajanju negotovosti, ki so posledica geopolitičnih napetosti, višjih obrestnih mer, ob sicer pozitivnem trendu neto vplačil, relativno nizki izpostavljenosti vzajemnih skladov manj likvidnim naložbenim razredom in umiritvi inflacijskih pritiskov.

Barvna lestvica:

Tveganja na področju trga vrednostnih papirjev

Pri ocenjevanju tveganj slovenskega trga vrednostnih papirjev se spremlja področje delniškega trga. S preostalimi vrednostnimi papirji se na slovenskem kapitalskem trgu praktično ne trguje oziroma je promet z njimi na zelo nizki ravni. Ocena tveganj temelji na kombinaciji likvidnostnega, tržnega, operativnega in tveganja v makro okolju.

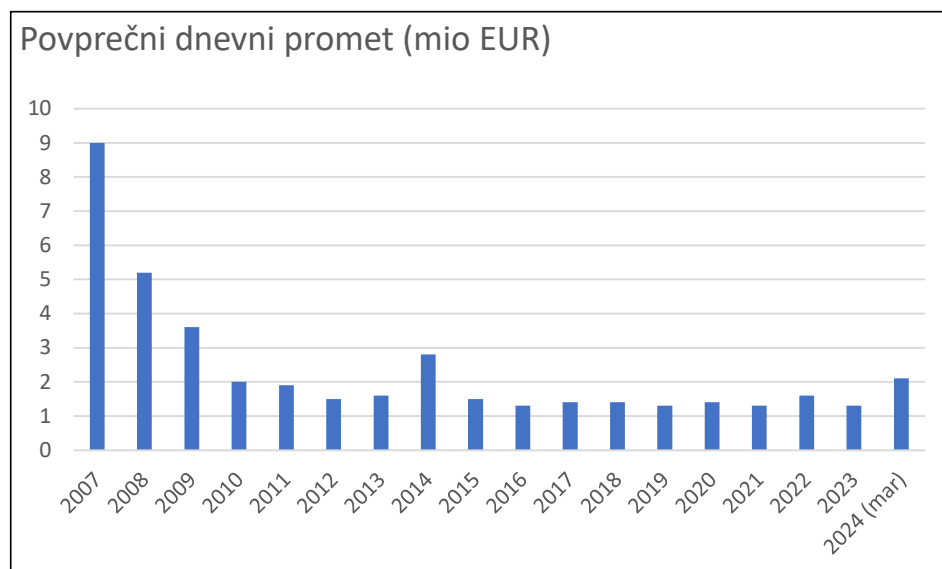
Pri ocenjevanju tveganja likvidnosti slovenskega kapitalskega trga se uporabljajo štiri kazalniki:

- odstopanje prometa od dnevnega povprečja na Ljubljanski borzi,
- povprečni dnevni promet na Ljubljanski borzi,
- število izdaj vrednostnih papirjev na Ljubljanski borzi in
- odstopanje od povprečne vrednosti indeksa SBITOP.

Odstopanje prometa od petletnega dnevnega povprečja na Ljubljanski borzi je bilo v preteklem obdobju zelo različno. Občasno je dosegalo precejšnja pozitivna odstopanja, večino časa pa so bila odstopanja rahlo negativna. Predvsem februarja in marca 2024 je bil promet povišan. Povprečni dnevni promet marca 2024 je znašal 2,1 milijona evrov, kar je precej več od povprečnega letnega prometa v letu 2023, ki je znašal 1,3 milijona evrov in je bil izjemno nizek. To pomeni, da je likvidnost na kapitalskem trgu v Sloveniji še vedno zelo nizka, a dinamika iz konca obdobja nakazuje na višji promet v naslednjem obdobju.

Pri ocenjevanju tveganj slovenskega trga vrednostnih papirjev se spremlja področje delniškega trga.

Slika 2: Prikaz povprečnega dnevnega prometa po letih v mio EUR

Vir: Podatki Ljubljanske borze

Število izdanih dolgoročnih vrednostnih papirjev na Ljubljanski borzi je konec leta 2023 znašalo 53, kar je 6 manj kot konec leta 2022 in je rekordno nizko.

Število izdanih dolgoročnih vrednostnih papirjev na Ljubljanski borzi je konec leta 2023 znašalo 53, kar je 6 manj kot konec leta 2022 in je rekordno nizko. Konec marca 2024 pa je število izdanih dolgoročnih vrednostnih papirjev znašalo 55, kar je še vedno zelo nizko število in kaže na povečan obseg tveganja likvidnosti kapitalskega trga.

Tabela 4: Število kotirajočih VP po letih

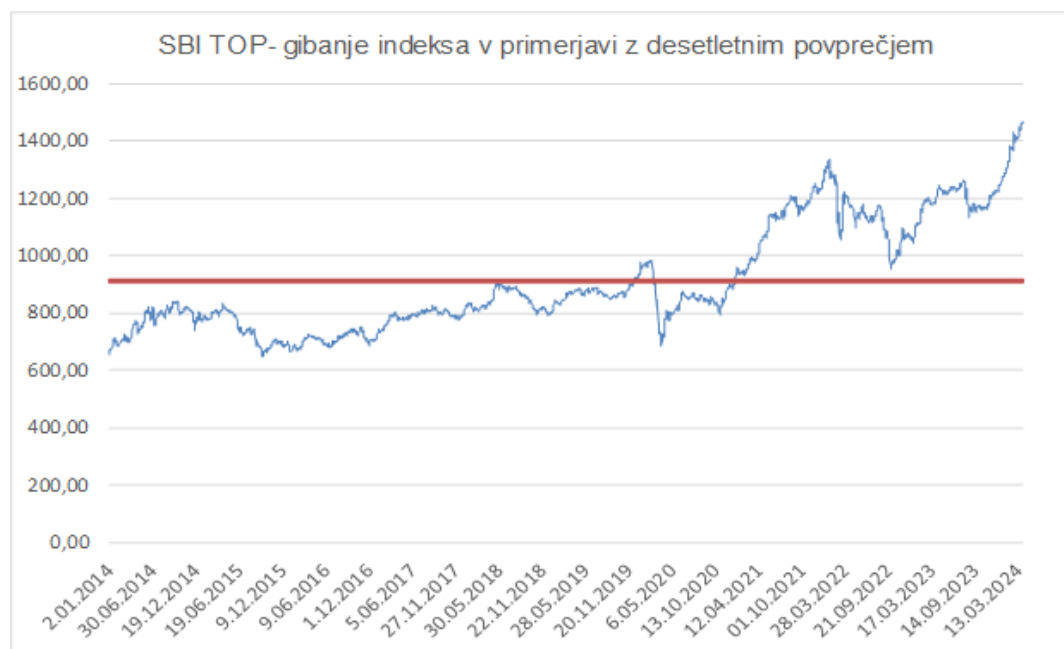
Leto	Število kotirajočih VP
2009	174
2010	159
2011	139
2012	124
2013	106
2014	97
2015	89
2016	76
2017	71
2018	67
2019	62
2020	57
2021	59
2022	59
2023	53
2024 (mar)	55

VIR: Podatki Ljubljanske borze.

Povprečna vrednost indeksa SBITOP je v zadnjih 10 letih, torej od leta 2014 do konca leta 2023, znašala 901,42 točke. Od 1. 4. 2023 do 31. 3. 2024 se je indeks SBITOP gibal med 1.132,40 in 1.469,61 točke. Indeks je po poletju 2023 močno pridobival. Gibanje indeksa je nad povprečjem zadnjih deset let, pri čemer je treba opozoriti, da je to obdobje zaznamovala pretekla finančna kriza, ko je bila vrednost SBITOP indeksa ves čas zelo nizka. Vsekakor je indeks na višjih ravneh spodbuden podatek, vendar je treba ostati previden predvsem zaradi geopolitične situacije in visokih obrestnih mer.

Vse navedeno kaže na veliko tveganje likvidnosti kapitalskega trga.

Slika 3: Prikaz gibanja indeksa v primerjavi z desetletnim povprečjem

Viri: Ljubljanska borza in lastni izračuni.

Pri ocenjevanju tržnega tveganja se uporablja predvsem kazalnik gibanja indeksa SBITOP. Bolj ko vrednost indeksa niha, večje je tržno tveganje. Z grafa 2 sta razvidna gibanje indeksa SBITOP skozi leta in njegovo nihanje. Na tržno tveganje vplivajo tudi drugi dogodki, npr. geopolitična situacija v svetu, cene surovin in energentov, višina obrestnih mer. Velik vpliv na gibanje cen delnic ima v obravnavanem obdobju zlasti geopolitična situacija, pozna se visoka stopnja obrestnih mer in zmerno ohlajanje gospodarske aktivnosti.

Od 1. 4. 2023 do 31. 3. 2024 se je vrednost indeksa gibala med 1.132,40 in 1.469,61 točke. Na volatilitnost cen je v navedenem obdobju vplivala situacija v mednarodnem okolju (konflikt v Ukrajini in Gazi), v začetku obdobja še visoka inflacija, nato pa višina obrestnih mer. Visoka volatilitnost cen vrednostnih papirjev pa je povezana tudi s količino delnic, s katero se v določenem obdobju trguje. Količina delnic v obtoku je majhna, pomanjkanje ponudbe in povpraševanja pa ima velik vpliv na volatilitnost cen. Kljub rasti indeksa v začetku leta 2024 je tržno tveganje slovenskega kapitalskega trga še vedno veliko.

Operativno tveganje: Operativno tveganje je ocenjeno kot povečano tveganje za celotno obravnavano obdobje. Ljubljanska borza in Klirinškodopotna družba nista poročali o incidentih v njihovih sistemih in je bilo njuno poslovanje brez večjih motenj.

Pri ocenjevanju tržnega tveganja se uporablja predvsem kazalnik gibanja indeksa SBITOP. Bolj ko vrednost indeksa niha, večje je tržno tveganje.

Operativno tveganje je za celotno obravnavano obdobje ocenjeno kot povečano.

Največje tveganje iz makro okolja je predstavljala geopolitična situacija (Ukrajina in Gaza), ki v svetu povzroča veliko negotovost, kar se odraža tako v gospodarstvu kot tudi na kapitalskih trgih. K temu je treba dodati visoke obrestne mere, ki bodo predvidoma povišane še nekaj časa.

Klirinškodotna družba je imela v obravnavanem obdobju povečano tveganje zaradi neizpolnjevanja predpisanih organizacijskih zahtev, ki pa jih je do konca obdobja ustrezno uredila.

Na podlagi poročil, v katerih ESMA napoveduje povečanje tveganj, Agencija ocenjuje, da se tudi v Republiki Sloveniji povečujejo tveganja na področju trga vrednostnih papirjev. Agencija na podlagi vsega navedenega ocenjuje, da je operativno tveganje na področju trga vrednostnih papirjev na povišani ravni.

Na tveganje na trgu vrednostnih papirjev vpliva tudi makro okolje. Od 1. 4. 2023 do 31. 3. 2024 je največje tveganje iz makro okolja predstavljala geopolitična situacija (Ukrajina in Gaza), ki v svetu povzroča veliko negotovost, kar se odraža tako v gospodarstvu kot na kapitalskih trgih. K temu je treba dodati visoke obrestne mere, ki bodo predvidoma povišane še nekaj časa.

Skupno tveganje panoge vzajemnih skladov v Sloveniji

Pregled tveganosti industrije vzajemnih skladov se ocenjuje z uporabo naslednjih kazalnikov (razvrščeno po pomembnosti):

- likvidnostno tveganje,
- tržno tveganje,
- kreditno tveganje in
- operativno tveganje.

Tabela 5: Tveganja na trgu vzajemnih skladov

Kategorija tveganosti	Ocena Agencije	Zadnja razpoložljiva ocena ESMA TRV (31. 1. 2024)
Likvidnostno tveganje	Povišano tveganje	Povišano tveganje
Tržno tveganje	Visoko tveganje	Visoko tveganje
Kreditno tveganje	Povišano tveganje	Povišano tveganje
Operativno tveganje	Povišano tveganje	Visoko tveganje

Vir: Agencija za trg vrednostnih papirjev.

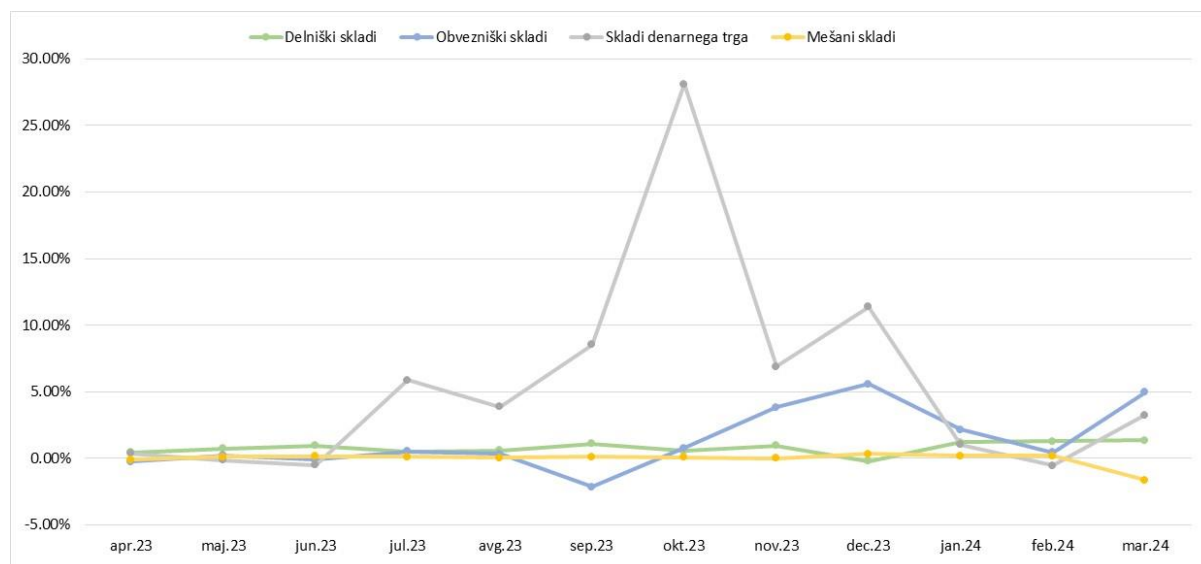
Pri določanju ocene tveganosti za posamezno kategorijo tveganosti Agencija za trg vrednostnih papirjev upošteva zadnjo razpoložljivo oceno tveganosti ESMA Report on Trends, Risks and Vulnerabilities (TRV) in jo po potrebi prilagodi specifikam panoge vzajemnih skladov v Sloveniji. Skupno tveganje panoge vzajemnih skladov v Sloveniji Agencija ocenjuje kot povišano.

Pri določanju ocene tveganosti za posamezno kategorijo tveganosti Agencija za trg vrednostnih papirjev upošteva zadnjo razpoložljivo oceno tveganosti ESMA Report on Trends, Risks and Vulnerabilities (TRV) in jo po potrebi prilagodi specifikam panoge vzajemnih skladov v Sloveniji. Skupno tveganje panoge vzajemnih skladov v Sloveniji Agencija ocenjuje kot povišano.

Likvidnostno tveganje: Neto vplačila v vzajemne sklade v upravljanju domačih družb za upravljanje so v letu 2023 znašala 338,3 milijona evrov, vrednost njihovih sredstev pa je konec decembra 2023 znašala 4,8 milijarde evrov oziroma 858 milijonov evrov več kot ob koncu leta 2022. V prvih treh mesecih leta 2024 so neto vplačila znašala 145 milijonov evrov, zaradi rasti tečajev v letu 2024 pa je vrednost sredstev narasla na 5,4 milijarde evrov. V proučevanem obdobju od aprila 2023 do marca 2024 so imeli vzajemni skladi tako 408,6 milijona evrov neto prilivov sredstev, kar predstavlja 7,6 % čiste vrednosti sredstev (v nadaljevanju ČVS) vseh vzajemnih skladov na dan 31. 3. 2023.

Znotraj proučevanega obdobja je bil delež neto vplačil pri delniških, obvezniških in mešanih vzajemnih skladih glede na njihov ČVS manjši od 5 %, kar kaže na majhno tveganje pri teh vrstah vzajemnih skladov. V enakem obdobju je bilo tako le pri skladih denarnega trga zaznati večja nihanja deleža neto vplačil v vrednosti ČVS, kar pa zaradi visoke likvidnosti njihovih portfeljev in majhnega deleža v skupni ČVS ne ocenjujemo kot problematično.

Slika 4: Prikaz odklona neto vplačil v vzajemne sklade določene vrste glede na ČVS vzajemnih skladov določene vrste od aprila 2022 do marca 2023

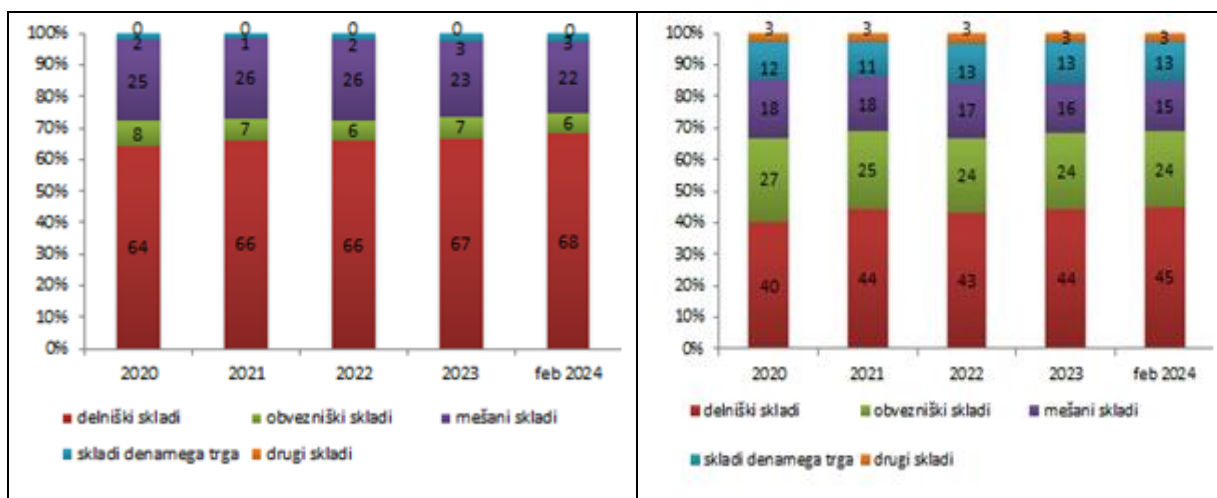
Vir: Agencija za trg vrednostnih papirjev.

Pri oceni likvidnostnega tveganja je Agencija upoštevala dejstvo, da so kljub veliki negotovosti v preteklem obdobju neto vplačila v vzajemne sklade vseskozi ostala pozitivna, ter dejstvo, da so vzajemni skladi v upravljanju družb za upravljanje s sedežem v Sloveniji nizko izpostavljeni do nekaterih manj likvidnih naložb, kot so podjetniške obveznice in nepremičnine. Pri oceni je Agencija upoštevala tudi zelo nizko izpostavljenost vzajemnih skladov do izdajateljev iz Rusije, Ukrajine in Belorusije. Zelo nizka je tudi izpostavljenost do domačih izdajateljev. Do zdaj pri nobenem vzajemnem skladu v upravljanju družb za upravljanje s sedežem v Sloveniji ni bil uporabljen ukrep zaustavitve izplačil oziroma delne zaustavitve izplačil in nobena družba za upravljanje ni poročala o težavah z likvidnostjo. V primeru nadaljnjega zaostrovanja geopolitičnih razmer, poslabševanja gospodarskih kazalnikov in dvigovanja depozitnih obrestnih mer pa po mnenju Agencije obstaja pomembna verjetnost povečanja izplačil iz vzajemnih skladov, kar je razlog, da Agencija likvidnostno tveganost panoge vzajemnih skladov v obravnavanem obdobju ocenjuje kot povišano.

Tržno tveganje: Slovenski vlagatelji v vzajemne sklade še vedno izkazujejo relativno visoko nagnjenost k tveganju, saj so ob koncu leta 2024 sredstva v delniških skladih predstavljala 68 %, sredstva v mešanih skladih pa 22 % vseh sredstev v upravljanju domačih družb za upravljanje, pri čemer se je zmanjšal delež sredstev, naloženih v obvezniških skladih (za odstotno točko). Posledično so domači vlagatelji relativno bolj izpostavljeni izjemnim dogodkom na svetovnih borzah.

Domači vlagatelji so relativno bolj izpostavljeni izjemnim dogodkom na svetovnih borzah.

Slika 5: Razporeditev sredstev glede na kategorije skladov med slovenskimi VS (levo) in KNPVP iz držav članic (desno)

Vir: Agencija za trg vrednostnih papirjev in EFAMA.

Zaradi nižanja cen energije in nižje stopnje inflacije se je makroekonomsko okolje konec leta 2023 sicer izboljšalo, vendar jedrna inflacija (ki ne upošteva cen energentov in hrane) še vedno ostaja povišana. Obrestne mere naj bi na visokih vrednostih tako vztrajale dalj časa, kar ima ob hkrati izjemno negotovih geopolitičnih razmerah negativen vpliv na bodočo gospodarsko rast in s tem na tečaje na svetovnih trgih. Agencija posledično tržno tveganje ocenjuje kot visoko.

Pogoji za poceni vire financiranja se slabšajo, nekatera bolj zadolžena podjetja bodo imela posledično težave s financiranjem, kreditno tveganje panoge, upošteva sicer nizko izpostavljenost do podjetniških obveznic in dolžniških naložb na splošno, ocenjujemo kot povišano.

Kreditno tveganje: inflacijski pritiski, slabi obeti za gospodarsko rast in zaostrovanje denarne politike so povzročili naraščanje donosov in padanje cen tako evropskih državnih kot tudi podjetniških obveznic. Ker se pogoji za poceni vire financiranja slabšajo, nekatera bolj zadolžena podjetja pa bodo imela posledično težave s financiranjem, kreditno tveganje panoge, upošteva sicer nizko izpostavljenost do podjetniških obveznic in dolžniških naložb na splošno, ocenjujemo kot povišano.

Operativno tveganje: Povečana intenzivnost kibernetičnih napadov, večja nihanja trgov in pospešena digitalizacija storitev zvišujejo operativno tveganje, ki ga zato ocenjujemo kot povišano. Prav tako ocenjujemo, da bo vpliv tveganja iz naslova poravnave, ko gre za izvedene finančne instrumente, blagovne borze in platforme s kripto sredstvi, relativno malo vplival na vzajemne sklade v Sloveniji.

1.6 Odpornost sistema trga vrednostnih papirjev na sistemska tveganja

Nizka likvidnost kapitalnega trga pomeni veliko tveganje za kapitalni trg, saj bi dodatno zmanjšanje likvidnosti lahko pomenilo izgubo organiziranega trga vrednostnih papirjev.

Nizka likvidnost kapitalnega trga predstavlja veliko tveganje za kapitalni trg, saj bi dodatno zmanjšanje likvidnosti lahko pomenilo izgubo organiziranega trga vrednostnih papirjev, ki ga v Sloveniji vodi Ljubljanska borza, d. d., ki je zasebna institucija v tuji lasti. Lastnik bi lahko ob pomanjkanju ekonomske upravičenosti vodenja organiziranega trga le-tega ukinit. S tem bi Slovenija izgubila edino infrastrukturo za trgovanje z vrednostnimi papirji, ki je pomemben dejavnik razvitega gospodarstva, saj prenaša kapital od subjektov s presežkom kapitala do gospodarskih subjektov, ki ga potrebujejo za svoje poslovanje.

Slovenija ni pripravljena na izgubo organiziranega trga vrednostnih papirjev, saj v primeru prenehanja edinega trga nima alternative. Takšna situacija bi lahko negativno vplivala na gospodarsko rast in bonitetno oceno Slovenije, kar bi imelo vpliv na celotni finančni sistem v Sloveniji.

V letu 2021 je Agencija za trg vrednostnih papirjev skupaj z Ministrstvom za finance sodelovala pri projektu z naslovom *Izboljšanje in razvoj kapitalskega trga v Sloveniji*, ki ga je odobrila Evropska komisija in ga tudi v celoti financira. Na podlagi tega projekta je Vlada RS 2. 3. 2023 sprejela Strategijo razvoja trga kapitala v Sloveniji do leta 2030. Z izvajanjem ukrepov iz strategije naj bi se izboljšali pogoji za delovanja kapitalskega trga v Republiki Sloveniji. Skladno s tem je Republika Slovenija v začetku leta 2024 izdala tako imenovane ljudske obveznice, ki so bile namenjene fizičnim osebam, izdaja pa je dosegla svoj namen in privabila številne nove male vlagatelje. Februarja in marca 2024 je bilo opaziti tudi nekaj več trgovanja na Ljubljanski borzi, kar je spodbudno, a bo za nadaljnjo oceno treba počakati še kakšno obdobje.

2 Ukrepi makrobonitetnega značaja v Republiki Sloveniji

2.1 Namen in cilji makrobonitetne politike

Makrobonitetna politika se izvaja na ravni finančnega sistema ali njegovih delov. Ukvarja se z identifikacijo, ocenjevanjem in odzivanjem na sistemska tveganja z namenom, da se zagotovi stabilnost celotnega finančnega sistema.

Makrobonitetna politika se izvaja na ravni finančnega sistema ali njegovih delov. Ukvarja se z identifikacijo, ocenjevanjem in odzivanjem na sistemska tveganja z namenom, da se zagotovi stabilnost celotnega finančnega sistema. V primeru povečanih ravni sistemskih tveganj ali nezadovoljive ravni odpornosti na sistemska tveganja se lahko imenovani makrobonitetni organi odločijo za sprejetje ukrepov makrobonitetnega značaja. Ti ukrepi praviloma povečujejo odpornost finančnega sistema na različne ekonomske in finančne šoke ter zavirajo naraščanje sistemskih tveganj. S tem se poskuša zagotoviti trajnostni prispevek finančnega sektorja h gospodarski rasti.

V Republiki Sloveniji makrobonitetno politiko oblikuje Odbor za finančno stabilnost (OFS), ki je t. i. pristojni organ. Makrobonitetne ukrepe tako sprejemajo Banka Slovenije, ATVP in AZN. Vsak od njih izvaja makrobonitetno politiko na področju, za katerega je pristojen skladno s področno zakonodajo. Banka Slovenije v skladu z ZMbNFS³ dodatno izvaja tudi makrobonitetni nadzor nad liziškimi družbami, investicijskimi družbami in družbami za upravljanje.

2.2 Banka Slovenije

1. Makrobonitetni instrumenti za področje kreditiranja prebivalstva

Vmesni cilj makrobonitetne politike: ublažiti in preprečiti čezmerno rast kreditiranja in čezmerni finančni vzvod

Makrobonitetne omejitve za področje kreditiranja prebivalstva so bile v letu 2023 prilagojene in nadgrajene.

V letu 2023 smo sprejeli nov Sklep o makrobonitetnih omejitvah kreditiranja potrošnikov (Uradni list RS, št. 63/2023), ki prilagaja makrobonitetne omejitve, ki sta jih uvedla že predhodna sklepa, in sicer: Sklep o makrobonitetnih omejitvah kreditiranja prebivalstva (Uradni list RS, št. 64/19 in 75/20) in Sklep o makrobonitetnih omejitvah kreditiranja potrošnikov (Uradni list RS, št. 60/22). Sprejeli smo tudi Sklep o določitvi zneska minimalne kreditne sposobnosti potrošnika (Uradni list RS, št. 63/2023). Glavne spremembe so navedene spodaj:

1. Do spremembe Sklepa je bil znesek minimalne kreditne sposobnosti potrošnika v višini 76 % minimalne bruto plače. Nova spodnja meja kreditne sposobnosti temelji na minimalnih življenjskih stroških (povečanih za znesek za vzdrževane družinske člane), ki so po potrebi prilagojeni s splošno rastjo cen in drugimi dejavniki. Banka Slovenije znesek minimalne kreditne sposobnosti potrošnika najmanj enkrat letno preveri in objavi na spletni strani, morebitno spremembo pa objavi tudi v Uradnem listu Republike Slovenije. Od 1. julija 2023 znaša znesek minimalne kreditne sposobnosti 745 evrov.
2. Uvedli smo enotno najvišje razmerje med stroškom servisiranja celotnega dolga in dohodkom potrošnika (DSTI), ne glede na višino dohodka. Ob sklenitvi nove kreditne pogodbe razmerje DSTI ne sme preseči 50 %. Ne glede na višino dohodka mora potrošniku po plačilu vseh obrokov iz kreditnih pogodb vsak mesec ostati najmanj znesek minimalne kreditne sposobnosti potrošnika in znesek za (morebitne) vzdrževane družinske člane.
3. Znižali smo dovoljena odstopanja od najvišjega razmerja DSTI. Najvišje razmerje DSTI sme presegati največ 3 % novih kreditnih pogodb za stanovanjsko nepremičnino in največ 3 % kreditnih pogodb za potrošni namen. Kreditne pogodbe za potrošni namen, ki presegajo najvišje razmerje DSTI, ne smejo presegati najvišje dovoljene ročnosti potrošniških kreditov (7 let).
4. Spremenili smo izračun letnega dohodka potrošnika. Banke lahko upoštevajo tudi otroške dodatke in nekatere druge socialno-varstvene prejeme, ki so bili do zdaj

³ Čl. 2(6) Zakona o makrobonitetnem nadzoru finančnega sistema (Uradni list RS, št. 100/13 in 42/23)

izključeni. Kadar znesek kreditne pogodbe za potrošni namen ne presega 5.000 evrov, se lahko dohodek potrošnika izračuna tako, da se trije zadnji mesečni dohodki iz delovnega razmerja ali zadnji mesečni dohodek iz pokojnine preračunajo na letno raven.

2. Makrobonitetni instrument: proticiklični kapitalski blažilnik

Vmesni cilj makrobonitetne politike: ublažiti in preprečiti čezmerno rast kreditiranja in čezmerni finančni vzvod

Makrobonitetni instrument proticiklični kapitalski blažilnik (v nadaljevanju: CCyB), ki ga je Banka Slovenije na podlagi ZBan-2⁴ uvedla v letu 2015 in velja od 1. januarja 2016, je namenjen zaščiti bančnega sistema pred morebitnimi izgubami, kadar je čezmerna rast kreditiranja povezana s povečanjem tveganj v sistemu kot celoti, kar neposredno povečuje odpornost bančnega sistema.

V letu 2023 smo vpeljali pozitivno nevtralno stopnjo CCyB v standardiziranem oziroma nevtralnem okolju tveganj. Stopnja blažilnika 1,0 % predstavlja t. i. pozitivno nevtralno stopnjo CCyB, kar pomeni, da bo blažilnik v standardiziranem oziroma nevtralnem okolju tveganj enak 1,0 %. Za standardizirano oziroma nevtralno okolje tveganj je značilno, da ciklična tveganja niso pretirano velika niti majhna oziroma se ohranjajo na stabilni ravni. Glavni razlogi za uvedbo pozitivne nevtralne stopnje so nepredvidljivi eksogeni šoki, kot sta pandemija covid-19 in vojna v Ukrajini. Ti kažejo, da je za bolj učinkovito obvladovanje finančnih šokov treba okrepiti vlogo kapitalskih blažilnikov, ki jih je mogoče sproščati ne glede na fazo finančnega ali poslovnega cikla. Naslednji razlog je večja nestanovitnost podatkovnih serij, kot je hitra sprememba ravni obrestnih mer in inflacije, ki lahko zaradi spreminjajočih se razmerij med realnimi in nominalnimi kategorijami poveča tveganja za neoptimalne investicijske odločitve, kar lahko vodi v bolj izrazite ciklične premike. Nazadnje, inherentna negotovost pri merjenju cikličnih tveganj in časovni zamik pri oceni teh tveganj in grajenju blažilnika zahtevata prilagodljivost. Pozitivna nevtralna stopnja blažilnika zmanjšuje verjetnost zamude pri oceni cikličnih tveganj v finančnem ciklu ter omogoča pravočasno prilagoditev kapitalskih zahtev bankam. Proticiklični kapitalski blažilnik za izpostavljenosti do Republike Slovenije trenutno znaša 0,5 %, medtem ko bodo morale banke od 1. 1. 2025 izpolnjevati pozitivno nevtralno stopnjo blažilnika v višini 1,0 %.

Analitični okvir Banke Slovenije za oceno nevtralnega okolja in določanje stopenj CCyB primarno temelji na treh metodologijah. Prva metodologija temelji na posameznih kazalnikih tveganj, med katerimi je tudi t. i. kreditna vrzel (tabela 6). Druga metodologija temelji na sestavljenem indikatorju (slika 7), tretja metodologija pa na indikatorju nevtralnega okolja (slika 6). Prvi dve metodologiji Banka Slovenije uporablja že dalj časa, medtem ko je bil indikator nevtralnega okolja dodatno vpeljan v analitični okvir Banke Slovenije za pomoč pri oceni faze finančnega in poslovnega cikla ter s tem nevtralnega okolja tveganj in pomoč pri odločanju o stopnji proticikličnega blažilnika.

Opredelitev standardiziranega oziroma nevtralnega okolja tveganj temelji na indikatorju nevtralnega okolja. Ta temelji na metodologiji multivariatnega strukturnega modela časovnih vrst (angl. STSM model). Po tej metodologiji se predpostavi, da časovna serija vsebuje trend, ciklične komponente in iregularne komponente. Model STSM omogoča združevanje različnih časovnih serij oziroma ciklov, kot so realni cikel (BDP), finančni cikel (posojila gospodinjstvom) in cikel cen stanovanjskih nepremičnin, kot približek veznega člena med realnim in finančnim ciklom.⁵ Za izračun indikatorja nevtralnega okolja se uporabi utežena kombinacija odklonov posameznih spremenljivk od trendov, pri čemer je finančni cikel najbolj pomemben. Meje nevtralnega okolja so določene znotraj enega standardnega odklona indikatorja. Na sliki 9 so prikazani odkloni vseh spremenljivk in indikator nevtralnega okolja v obdobju od leta 2001 do konca leta 2023. Indikator nevtralnega okolja je trenutno

Glavni cilj instrumenta je preprečevati čezmerno rast kreditiranja in čezmernega finančnega vzvoda.

V letu 2023 smo vpeljali pozitivno nevtralno stopnjo CCyB na ravni 1,0 %, ki jo bodo banke morale začeti izpolnjevati 1. 1. 2025.

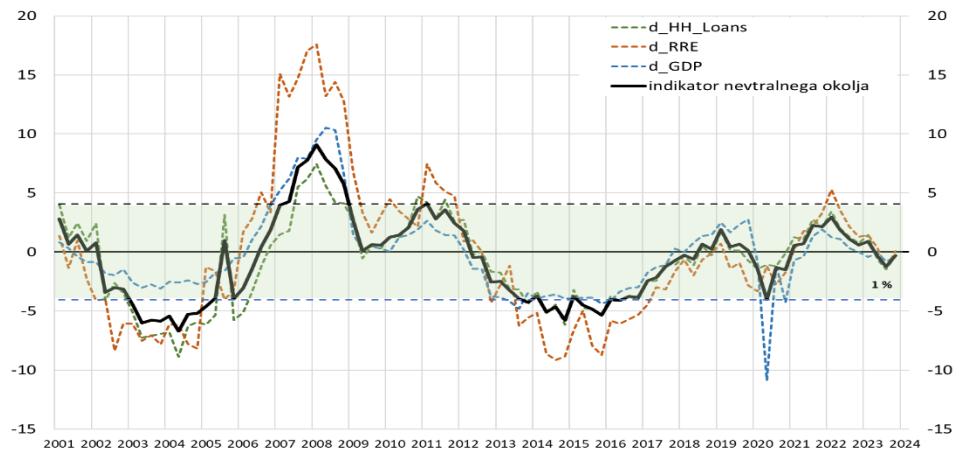
Standardizirano okolje tveganj temelji na indikatorju nevtralnega okolja, ki združuje realni in finančni cikel, trenutno je na sredini nevtralnega koridorja.

⁴ Trenutno je v veljavi Zban-3 ([Zakon o bančništvu \(pisrs.si\)](https://pisrs.si)).

⁵ Za natančnejši opis metodologije glej Lenarčič (2021).

na sredini nevtralnega koridorja, kar pomeni določitev pozitivne nevtralne stopnje blažilnika pri 1,0 %.

Slika 6: Indikator nevtralnega okolja

Vir: Banka Slovenije.

Sestavljeni indikator združuje posamezne kazalnike tveganja, ki so izkazali dobro napovedno moč opozarjanja na krizo.

Metodologijo posameznih kazalnikov Banka Slovenije uporablja že dlje časa, vendar smo v letu 2023 kazalnik razmerje med posojili in depoziti (LTD) zamenjali s kazalnikom povprečne uteži tveganj.⁶ Tabela 6 vsebuje vrednosti posameznih kazalnikov tveganj v četrtem četrtletju 2023 in pripadajoča zgodovinska povprečja. Ključni kazalnik za določitev vrednosti blažilnika je opredeljen kot odstopanje razmerja med krediti zasebnemu nebančnemu sektorju in BDP od lastnega dolgoročnega trenda. Odstopanje razmerja med krediti in BDP od dolgoročnega trenda je v četrtem četrtletju 2023 negativno (–16,7 %), pri čemer znaša razmerje med krediti in BDP 53,8 %. Odstopanje razmerja med krediti in BDP od dolgoročnega trenda je še vedno negativno zaradi izjemno visoke rasti kreditiranja zasebnega nebančnega sektorja v obdobju pred globalno finančno krizo. Rast kreditov zasebnemu nefinančnemu sektorju se je v četrtem četrtletju 2023 umirila in postala celo negativna; v primerjavi s prejšnjim četrtletjem se je znižala za 1,1 odstotne točke in je znašala –0,4 %. Povprečna utež tveganj (50,2 %) je rahlo pod preteklimi vrednostmi. Banke so v četrtem četrtletju 2023 uspešno poslovale, saj se je vrednost količnika donos na kapital (ROE) povečala in znašala 20,2 %. Glede na to, da visoki dobički bank niso povezani s prevzemanjem prekomernih tveganj, visoka vrednost ROE ni problematična. Razmerje med krediti in bruto poslovnim presežkom, ki predstavlja mero zadolženosti zasebnega sektorja in odraža sposobnost financiranja dolgov poslovnega sektorja, ostaja nizko.

⁶Ker izračuni kazalnikov temeljijo na preteklih gibanjih, je treba vrednost blažilnika, ki jo signalizirajo posamezni kazalniki, strokovno presoditi in upoštevati morebitna nova spoznanja. Posledično smo ugotovili, da je v preteklosti uporabljeni kazalnik razmerje med posojili in depoziti (LTD) v trenutnih okoliščinah manj primeren za prepoznavo tveganj na segmentu trdnosti bilance stanja bank. Kazalnik LTD bi namreč imel dobro napovedno moč za krizo, podobno globalni finančni krizi, medtem ko v sedanjih razmerah financiranja posojil z zadolževanjem bank v tujini praktično ni več, zato je verjetnost, da bi se kazalnik LTD ponovno močneje zvišal, majhna. S ciljem učinkovite zaznave tveganj smo v tretjem četrtletju 2023 kot alternativo kazalniku LTD vključili kazalnik, ki v skladu z zahtevo Priporočila ESRB/2014/1, podobno kot LTD, odraža spremembo v strukturi bilanc bank oziroma odraža poslovne modele bank (t. i. mere trdnosti bilance stanja bank).

Tabela 6: Vrednosti posameznih kazalnikov tveganj

Kazalnik\vrednost	Povprečna vrednost (Q1 2000–Q4 2022)*	Vrednost kazalnikov, upoštevana pri odločitvi o blažilniku**
Vrzel med krediti zasebnemu nebančnemu sektorju in BDP	-10,4 %	-16,7 %
Letna stopnja rasti cen nepremičnin (na voljo od leta 2001)	6 %	5,9 %
Letna stopnja rasti kreditov domačemu zasebnemu nefinančnemu	8 %	-0,4 %
Povprečna utež tveganj	61,7 %	50,2 %
Donos na kapital	2,6 %	20,2 %
Razmerje med krediti in bruto poslovnim presežkom	4	1,8

Viri: SURS in lastni preračuni.

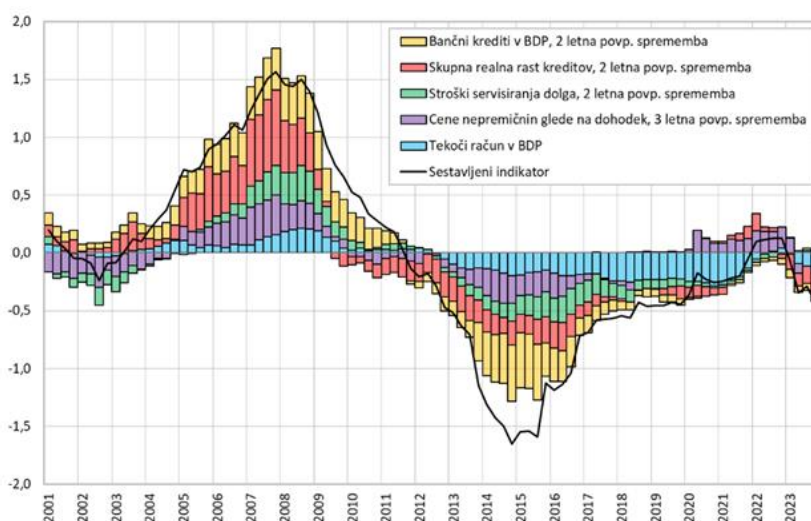
Opombi: * Vrednost je prikazana le za orientacijo. Povprečna vrednost kazalnika letna stopnja rasti cen nepremičnin je zaradi razpoložljivosti podatkov izračunana za obdobje od prvega četrletja 2001 do četrtega četrletja 2023.

** Uporabljena je zadnja razpoložljiva vrednost kazalnika, to je četrto četrletje 2023.

Banka Slovenije od sredine leta 2020 dodatno spremlja sestavljeni kazalnik, ki združuje posamezne kazalnike tveganja, ki so izkazali dobro napovedno moč pri napovedi krize na podlagi podatkov držav evrskega območja ter Danske, Švedske in Združenega kraljestva. Posamezni kazalniki so združeni v sestavljeni kazalnik na način, da optimizirajo napovedno moč zgodnjega opozarjanja na krizo od pet do dvanajst četrletij pred pojavom sistemske krize. Slika 7 prikazuje vrednost sestavljenega kazalnika in prispevek posameznih kazalnikov k sestavljenemu kazalniku v obdobju od leta 2001 do konca leta 2023.

Sestavljeni indikator združuje posamezne kazalnike tveganja, ki so izkazali dobro napovedno moč opozarjanja na krizo.

Slika 7: Sestavljen indikator

Vir: Banka Slovenije

Za namen sproščanja blažilnika do nevtralne pozitivne stopnje bomo uporabili iste kazalnike in modelske ocene kot pri grajenju blažilnika. Blažilnik se bo lahko zmanjšal postopoma ali nemudoma, odvisno od razvoja tveganj. Če se bo blažilnik izgradil do stopnje 2,5 % ali več, bo lahko sprostitev blažilnika do nevtralne stopnje potekala postopoma, če se bodo ciklična tveganja postopoma zniževala. Če je sprostitev blažilnika do nevtralne stopnje nezadostna, bomo sprostiti celotni blažilnik. Sprostitev pozitivne nevtralne stopnje blažilnika bo odvisna

Sproščanje proticikličnega blažilnika je še bolj podvrženo strokovni presoji kakor samo grajenje blažilnika, zato je kvantitativno zelo težko opredeliti meje, kdaj je primeren čas za sprostitev blažilnika.

od materializacije tveganj. Eden izmed glavnih pokazateljev materializacije tveganj je omejeno kreditiranje bank, povečanje deleža nedonosnih terjatev in oslabitev solventnosti bančnega sistema ter s tem odpornosti bančnega sistema. Poleg modelskih ocen verjetnosti nastanka kriz in obstoječih metodologij za oceno nevtralnega okolja in cikličnih sistemskih tveganj bomo pri presoji, ali je primeren čas za sprostitev blažilnika, upoštevali tudi kvantitativne informacije, med katerimi so najpomembnejši kazalniki za oceno kreditnega tveganja, solventnosti in dobičkonosnosti bančnega sistema ter kreditne aktivnosti.

CCyB se lahko uporabi tudi za izpostavljenosti do tretjih držav (držav, ki niso del bančnega sistema EU in za katere ESRB ne določa stopenj blažilnika CCyB), kadar je slovenski bančni sistem do njih pomembno izpostavljen. Banka Slovenije na podlagi 9. člena ZBan-3 upošteva Priporočilo ESRB o priznavanju in določanju stopenj proticikličnega blažilnika za izpostavljenosti do tretjih držav (ESRB/2015/1). Skladno s podpriporočilom B Priporočila ESRB/2015/1 mora Banka Slovenije enkrat letno preveriti, ali je slovenski bančni sistem pomembno izpostavljen do tretjih držav. Mejna vrednost pomembne izpostavljenosti do tretje države znaša 5 % prvotne izpostavljenosti oziroma 5 % tveganju prilagojene izpostavljenosti do posamezne tretje države. Slovenski bančni sistem je v letu 2019 postal pomembno izpostavljen do Srbije. Do Srbije je ostal pomembno izpostavljen tudi ob presoji v letu 2023.

Banka Slovenije vsako leto preveri, ali je slovenski bančni sistem pomembno izpostavljen do tretjih držav.

V skladu s Priporočilom ESRB/2015/1 mora Banka Slovenije, kadar ugotovi, da ima bančni sektor v njeni jurisdikciji pomembne izpostavljenosti do tretje države, spremljati gibanja tveganj v teh tretjih državah z vidika znakov čezmerne kreditne rasti. Če odkrijemo znake čezmernega kreditiranja in menimo, da bi bilo treba za izpostavljenosti do te tretje države določiti stopnjo proticikličnega kapitalskega blažilnika, moramo o tem obvestiti ESRB. Uporabljen stopnja CCyB za ustrezne kreditne izpostavljenosti v Srbiji bo stopnja, ki jo bo določila Narodna banka Srbije. Banka Slovenije bo zato redno spremljala četrtletne odločitve Narodne banke Srbije glede določanja stopenj CCyB in presojala, ali je stopnja blažilnika, ki jo je določila Narodna banka Srbije, zadostna za ustrezno zaščito domačega bančnega sistema pred tveganji čezmerne kreditne rasti v Srbiji.

3. Makrobonitetni instrument: identifikacija drugih sistemsko pomembnih bank in blažilnik za druge sistemsko pomembne banke

Vmesni cilj makrobonitetne politike: omejiti sistemski vpliv izkrivljajočih spodbud, da bi se zmanjšalo moralno tveganje

Cilj instrumenta je zmanjšati verjetnost propada sistemsko pomembne banke.

Banka Slovenije je DSPB prvič opredelila konec leta 2015, pri čemer je tem bankam opredelila tudi blažilnik, vendar jim je za izpolnitev blažilnika omogočila prehodno obdobje treh let. Tako banke, določene kot DSPB, zahtevo za blažilnik izpolnjujejo od 1. januarja 2019. Uporaba blažilnika za DSPB zmanjšuje verjetnost propada sistemsko pomembne institucije in s tem tudi negativnih posledic, ki bi jih tak dogodek lahko povzročil gospodarstvu in finančnemu sistemu na splošno.

Banka Slovenije v skladu z 242. členom ZBan-3 najmanj enkrat letno preveri izpolnjevanje meril za DSPB in ustreznost določenih stopenj blažilnika za DSPB. Banka Slovenije pri identifikaciji DSPB sledi metodologiji EBA, z izjemo 9. točke Smernic EBA, ki določa, da lahko zadevni organi dvignejo prag za identifikacijo DSPB do največ 425 bazičnih točk. Banka Slovenije se je v letu 2017 odločila za dvig praga za identifikacijo DSPB s 350 na 500 bazičnih točk ter posledično za prilagoditev lestvice, ki povezuje doseženo število točk in stopnjo blažilnika za DSPB. V letu 2023 je Banka Slovenije sprejela nov Sklep o določitvi blažilnika za DSPB, ki implementira revidirano metodologijo za določanje minimalne stopnje kapitalskega blažilnika za DSPB, ki jo ECB uporablja od 1. januarja 2024. Nove stopnje blažilnika za DSPB je Banka Slovenije uporabila pri rednem letnem preverjanju izpolnjevanja meril za DSPB in ustreznosti določenih stopenj blažilnika za DSPB konec leta 2023.

V letu 2023 je bilo podobno kot leta 2022 identificiranih šest sistemsko pomembnih institucij, za katere se višina blažilnika giblje med 0,25 % in 1,25 %. Pri določanju višine blažilnika in uvrščanju bank v razrede, ki jim je dodeljen enak blažilnik, so kriterij odločitve predstavljale dosežene točke pri oceni sistemske pomembnosti. Vrednosti kazalnika sistemske

pomembnosti in višina kapitalnega blažilnika, ki jim je bil določen, so prikazane v tabeli 7. Posamezna banka mora blažilnik izpolnjevati na najvišji ravni konsolidacije v Republiki Sloveniji, in sicer z navadnim lastniškim temeljnim kapitalom.

Tabela 7: DSPB, vrednosti kazalnika sistemske pomembnosti in stopnje blažilnika za DSPB, vrednosti kazalnika sistemske pomembnosti in stopnje blažilnika za DSPB

Banka	Vrednosti kazalnika sistemske pomembnosti i	Meje razredov	Višina kapitalnega blažilnika	Višina kapitalnega blažilnika v veljavi od 1. 1. 2025
1. NLB, d. d.	3875	2.700–4.449	1,25 %	1,25 %
2. Nova KBM, d. d.	1678	1.300–1.949	0,50 %	0,75 %
3. Unicredit Slovenija, d. d.	864	750–1.299	0,25 %	0,50 %
4. SID banka, d. d.	793	750–1.299	0,25 %	0,50 %
5. SKB banka, d. d.	705	500–749	0,25 %	0,25 %
6. Intesa Sanpaolo, d. d.	548	500–749	0,25 %	0,25 %

Vir: Banka Slovenije.

Ob uporabi nove metodologije za določanje stopenj blažilnika so se trem DSPB, ki so bile razvrščene v višje razrede, povečale kapitalne zahteve. NLB ostaja uvrščena najvišje in ji je določena stopnja blažilnika 1,25 %. Sledi ji Nova KBM, ki se ji je stopnja blažilnika povišala na 0,75 %. Prav tako se je stopnja blažilnika povišala Unicredit Slovenija in SID banki, in sicer z 0,25 % na 0,50 %. Preostali dve drugi sistemske pomembni banki pa ostajata uvrščeni v razred s stopnjo blažilnika v višini 0,25 %. Banke, ki jim je bil določen višji blažilnik, bodo morale nove kapitalne zahteve izpolnjevati s 1. 1. 2025.

Pri treh bankah je prišlo do povečanja višine kapitalnega blažilnika, pri preostalih treh pa je ostal na enakih ravneh.

4. Sektorska blažilnika sistemskih tveganj

Vmesni cilj makrobonitetne politike: blažitev in preprečitev čezmerne rasti kreditiranja in čezmernega finančnega vzvoda ter omejitev koncentracije neposredne in posredne izpostavljenosti

Svet Banke Slovenije je na svoji 713. seji 21. novembra 2023 sprejel Sklep o določitvi zahteve po vzdrževanju blažilnika sistemskih tveganj za banke in hranilnice. Zahteva po vzdrževanju blažilnika sistemskih tveganj velja za vse banke v zvezi s sektorskimi izpostavljenostmi v Republiki Sloveniji iz prve in druge alineje 4. točke prvega odstavka 247. člena ZBan-3, in sicer v naslednji višini:

- 0,5 % za vse izpostavljenosti na drobno do fizičnih oseb, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami;
- 0,5 % za vse druge izpostavljenosti do fizičnih oseb.

Stopnja blažilnika sistemskih tveganj za vse izpostavljenosti na drobno do fizičnih oseb, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami, se znižuje z 1,0 % na 0,5 % zneska skupne izpostavljenosti tveganjem.

S Sklepom se stopnja blažilnika sistemskih tveganj za vse izpostavljenosti na drobno do fizičnih oseb, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami, znižuje z 1,0 % na 0,5 % zneska skupne izpostavljenosti tveganjem. Rekalibracija blažilnika je rezultat naših rednih ocen sistemskih tveganj, v katerih ugotavljamo, da se razmere na slovenskem nepremičninskem trgu umirjajo, kar zmanjšuje potrebo po uporabi tega blažilnika. Novo stopnjo blažilnika bodo banke morale upoštevati od 1. 1. 2025.

2.3 Agencija za zavarovalni nadzor

Priprava podzakonskih predpisov in dopolnitev podzakonskih predpisov na podlagi Zakona o zavarovalništvu.

Agencija za zavarovalni nadzor je v poslovnem letu 2023 pripravila 4 podzakonske predpise oziroma dopolnitev podzakonskih predpisov na podlagi Zakona o zavarovalništvu – ZZavar-1. Ti podzakonski predpisi vključujejo: Sklep o pogojih, potrebnih za opravljanje poslov zavarovalnega zastopanja oziroma posredovanja (Uradni list RS, št. 54/2023), Sklep o podrobnejših navodilih za vrednotenje zavarovalno-tehničnih rezervacij (Uradni list RS, št. 46/2023), Sklep o poročilih in obvestilih zavarovalnic (Uradni list RS, št. 23/2023) ter Sklep o dodatnem revizijskem pregledu zavarovalnice in dodatnem revizorjevem poročilu (Uradni list RS, št. 116/2023).

Izračun kapitalске ustreznosti, lastne ocene tveganj in poročanje na podlagi Solventnosti 2.

Izvedba izračuna kapitalске ustreznosti, izvedba lastne ocene tveganj ter poročanje na podlagi Direktive 2009/138/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2009 o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti zavarovanja in pozavarovanja (Solventnost II). Agencija za zavarovalni nadzor je med 1. 4. 2023 in 31. 3. 2024 v okviru kvantitativnega poročanja zavarovalnic (v skladu z ureditvijo Solventnost II) prejela izračune kapitalskih zahtev zavarovalnic po stanjih na dan 31. 3. 2023, 30. 6. 2023, 30. 9. 2023 in 31. 12. 2023 (izračun solventnostnega kapitala – SCR in minimalnega zahtevanega kapitala – MCR).

Poleg kvantitativnega poročanja zavarovalnic (v skladu s Solventnostjo II) po stanjih na dan 31. 3. 2022, 30. 6. 2022, 30. 9. 2022 in 31. 12. 2022 so bile v obravnavanem obdobju opravljene tudi ocene tveganj subjektov pod nadzorom Agencija za zavarovalni nadzor, in sicer po stanjih na dan 30. 6. 2023 oziroma 30. 9. 2023.

AZN je zavarovalnice, ki so sklepale dopolnilno zdravstveno zavarovanje, pozvala k izrednemu poročanju o kapitalski ustreznosti ter o projekcijah svojega poslovanja znotraj leta 2023 in v nadaljnjih letih.

V povezavi z Uredbo o določitvi najvišje cene premije dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja (Uradni list RS, št. 44/23 in 132/23) je Agencija za zavarovalni nadzor v aprilu 2023 pozvala zavarovalnice, ki sklepajo dopolnilno zdravstveno zavarovanje, k izredni predložitvi projekcij svojega poslovanja znotraj leta 2023 in v prihodnjih letih. Zavarovalnice so bile zaradi visokih zneskov škod ter nezadostne administrativno določene premije v tej zavarovalni vrsti soočene z znatnimi padci solventnostnih količnikov, primorane pa so bile tudi občutno znižati poslovne načrte za leto 2023 in prihodnja leta. Po stanju na dan 30. 6. 2023 je ena od zavarovalnic postala kapitalsko neustrezna. V skladu z njenim sanacijskim načrtom je bila v juliju 2023 izvedena dokapitalizacija za doseganje zahtevanega minimalnega kapitala te zavarovalnice.

AZN je zavarovalnice pozvala k izrednemu poročanju o njihovih ocenah vpliva katastrofalnih škodnih dogodkov, povezanih s podnebnimi spremembami na poslovanje.

Prav tako je avgusta 2023 Agencija za zavarovalni nadzor v zvezi s katastrofalnimi škodnimi dogodki, povezanimi s podnebnimi spremembami v Sloveniji v mesecih junij, julij in avgust 2023, pozvala zavarovalnice k izrednemu poročanju o njihovih prvih ocenah zavarovanih škod iz teh škodnih dogodkov ter pričakovanih vplivih na dobičkonosnost in kapitalsko ustreznost zavarovalnic. Hkrati je Agencija za zavarovalni nadzor preverila tudi ustreznost pozavarovalnih programov zavarovalnic, ki so namenjeni zaščiti pred katastrofalnimi škodnimi dogodki iz naravnih nesreč. V večini primerov se je pozavarovalna zaščita zavarovalnic izkazala kot ustrezna in je občutno omejila vpliv navedenih katastrofalnih škodnih dogodkov na dobičkonosnost in kapitalsko ustreznost zavarovalnic.

Težave pri obnovitvah pozavarovalnih programov.

Nekateri subjekti so se po katastrofalnih škodnih dogodkih v letu 2023 soočili s težavami pri obnovitvah svoje pozavarovalne zaščite za leto 2024 (agregatno XL kritje). Na pozavarovalnem trgu so se razmere zaostrole in posledično so morale nekatere zavarovalnice povečati lastne deleže na pogodbah Cat XL.

2.4 Agencija za trg vrednostnih papirjev

Izvajanje nadzora na področju investicijskih skladov

Na področju zagotavljanja informacijske varnosti družb za upravljanje je Agencija tudi v letu 2023 nadaljevala s pregledi izpolnjevanja zahtev ZISDU-3 glede varovanja informacij, kjer ni zaznala kršitve predpisov.

ESMA je v letu 2023 prenovila Smernice o scenarijih za teste izjemnih situacij v skladu z uredbo o skladih denarnega trga. V Sloveniji delujeta le dva sklada denarnega trga, izvedeni testi pa pri nobenem niso pokazali ranljivosti, tako da je likvidnostni profil skladov glede na strukturo portfeljev in pretekle odkupe ustrezen.

V letu 2021 so se začele uporabljati Smernice za področje uporabe finančnega vzvoda pri alternativnih investicijskih skladih (AIS), katerih namen je poenotenje nadzornih praks na evropski ravni nad uporabo finančnega vzvoda v sektorju AIS in vzpostavitev enotnejših pravil glede oblikovanja, merjenja in omejevanja finančnega vzvoda s strani AIS ter ocenjevanja prispevka finančnega vzvoda k sistemskemu tveganju v finančnem sistemu. ATVP je pri izvedbi ocenjevanja finančnega vzvoda AIS po omenjenih smernicah v letu 2024 naredila analizo in ocenila, da je prispevek finančnega vzvoda AIS k sistemskemu tveganju v finančnem sistemu zanemarljiv.

Agencija skladno s priporočili ESRB vsako leto pregleda prejeta poročila investicijskih skladov z namenom identificirati sklade, ki imajo posebno veliko izpostavljenost do trga poslovnih nepremičnin. Za identifikacijo teh skladov se uporabljajo merila, opredeljena v ESMA nadzorniškem sodelovanju in Priporočilih ESRB o likvidnostnih tveganjih v investicijskih skladih (ESRB/2020/4), to je: nepremičninski skladi, ki imajo veliko izpostavljenost do trga poslovnih nepremičnin in so njihova sredstva v upravljanju ob koncu leta presegala 500 milijonov evrov. Po prejetih podatkih za konec leta 2023 v Sloveniji ni investicijskih skladov, ki bi vlagali v poslovne nepremičnine, katerih premoženje bi bilo višje od 500 milijonov evrov, zaradi česar v Sloveniji ni investicijskih skladov, ki bi bili posebej izpostavljeni do sektorja poslovnih nepremičnin in bi bili posebej pomembni z makrobonitetnega vidika.

Zakonodaja finančnih trgov

Največ aktivnosti Agencije za trg vrednostnih papirjev na zakonodajnem področju je bilo v letu 2023 povezanih s pripravo spremembe Zakona o trgu finančnih instrumentov (ZTFI-1C). Novela slednjega bo predvidoma sprejeta v letu 2024. Zakon se spreminja zaradi nove evropske zakonodaje ter njenih sprememb in zaradi odprave nekaterih nedoslednosti obstoječega zakona. Poleg že navedenega so bile aktivnosti Agencije za trg vrednostnih papirjev na normativnem področju v letu 2023 povezane tudi s pripravo sprememb posameznih podzakonskih aktov.

Agencija je v letu 2023 aktivno sodelovala pri pripravi predloga Zakona o izvajanju Uredbe (EU) o trgih kriptosredstev. S predmetnim zakonom bodo v Republiki Sloveniji urejene pristojnosti in odgovornosti za izvajanje Uredbe (EU) 2023/1114 in določena pristojna organa za izdajanje in odvzem dovoljenj ter za nadzor ponudnikov storitev v zvezi s kriptosredstvi, nad izdajatelji žetonov, vezanih na sredstva, in izdajatelji e-denarnih žetonov ter izdajatelji žetonov, ki niso žetoni, vezani na sredstva, ali e-denarnih žetonov. S predlogom zakona se določa tudi pristojni organ za spoštovanje določb v zvezi s preprečevanjem in prepovedjo zlorab trga, ki vključuje kriptosredstva, določata se enotni točki za sodelovanje s pristojnimi organi držav članic ESMA in EBA, ureja način opravljanja nadzora, določajo nadzorni ukrepi, ureja postopek izrekanja nadzornih ukrepov ter določajo prekrški, ki jih pri izvajanju določb Uredbe (EU) 2023/1114 izreka pristojni organ.

Agencija je v letu 2023 spremljala tudi spremembe evropske zakonodaje na področju omejevalnih ukrepov, ki so bile posledice sprejetja posameznih svežnjev omejevalnih ukrepov Evropske komisije in so rezultirali v spremembi evropskih uredb in sklepov Sveta.

ESMA je v letu 2023 prenovila Smernice o scenarijih za teste izjemnih situacij v skladu z uredbo o skladih denarnega trga.

Največ aktivnosti Agencije za trg vrednostnih papirjev na zakonodajnem področju je bilo v letu 2023 povezanih s pripravo spremembe Zakona o trgu finančnih instrumentov (ZTFI-1C).

Velik del zakonodajnih aktivnosti Agencije za trg vrednostnih papirjev v obravnavanem obdobju je bil povezan z uporabo različnih smernic ESMA oziroma skupnih smernic ESMA, EBA in EIOPA.

2.5 Vzajemnost makrobonitetnih ukrepov drugih držav

Vzajemnost ima pravno podlago v Priporočilu ESRB/2015/2, ki pristojnim organom v kateri koli državi članici priporoča uporabo enakega ali enakovrednega makrobonitetnega ukrepa kot v državi članici aktiviranja za vse finančne institucije pod njeno jurisdikcijo, ki so izpostavljene ciljnemu tveganju. Vzajemnost makrobonitetnih ukrepov povečuje učinkovitost in doslednost makrobonitetne politike v EU in prispeva k enakim konkurenčnim pogojem na enotnem trgu.

Med drugim četrtnjem 2023 in prvim četrtnjem 2024 je ESRB omenjeno priporočilo spremenil zaradi vključitve treh nacionalnih instrumentov. Na seznam priporočenih ukrepov za vzajemnost je bil vključen portugalski ukrep, sestavljen iz štiriodstotne stopnje sektorskega blažilnika sistemskih tveganj za vse izpostavljenosti bank po principu IRB do fizičnih oseb, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami, lociranimi na Portugalskem. Danska je uvedla sedemodstotni sektorski blažilnik sistemskih tveganj za vse izpostavljenosti bank do NFD, ki delujejo na področju poslovanja in razvoja nepremičninskega trga na Danskem. Belgija pa je znižala devetodstotno stopnjo sektorskega blažilnika sistemskih tveganj za vse izpostavljenosti bank po principu IRB do fizičnih oseb na 6 %.

Za vzajemnost se trenutno priporočajo naslednji ukrepi:

- Prvo priporočilo se nanaša na šestodstotno (prej: devetodstotno) stopnjo blažilnika sistemskih tveganj za vse izpostavljenosti bank po principu IRB do fizičnih oseb, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami v Belgiji.
- Drugo priporočilo se nanaša na nemški ukrep, sestavljen iz dvoidstotnega sektorskega blažilnika sistemskih tveganj, ki obravnava izpostavljenosti, zavarovane z nepremičninami v Nemčiji.
- Tretje priporočilo se nanaša na pravno zavezujoče omejitve razmerja med vrednostjo posojila in vrednostjo stanovanjske nepremičnine za nova hipotekarna posojila (LTV) v Luksemburgu.
- Četrto priporočilo se nanaša na najnižjo utež tveganja, ki se uporablja za portfelj izpostavljenosti do dolžnikov, ki prebivajo na Švedskem, zavarovanih z nepremičninami.
- Peto priporočilo se nanaša na ukrep, ki ga je aktiviral norveški organ, uvedba blažilnika sistemskih tveganj za izpostavljenosti na Norveškem, skupaj z dvema povprečnima pragoma uteži tveganja za izpostavljenosti stanovanjskih in poslovnih nepremičnin na Norveškem.
- Šesto priporočilo se nanaša na stopnjo blažilnika sistemskih tveganj za vse izpostavljenosti bank do fizičnih oseb s prebivališčem v Republiki Litvi, ki so zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami.
- Sedmo priporočilo se nanaša na minimalno povprečno utež tveganja za kreditne institucije, ki uporabljajo pristop IRB za izračun regulativnih kapitalskih zahtev v zvezi s svojimi portfelji izpostavljenosti do fizičnih oseb, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami na Nizozemskem.
- Osmo priporočilo se nanaša na štiriodstotno stopnjo sektorskega blažilnika sistemskih tveganj za vse izpostavljenosti bank po principu IRB do fizičnih oseb, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami, lociranimi na Portugalskem.
- Zadnje, deveto priporočilo se nanaša na sedemodstotni sektorski blažilnik sistemskih tveganj na Danskem, in sicer za vse izpostavljenosti bank do NFD, ki delujejo na področju sektorja poslovanja z nepremičninami in gradbeništva (Sektorja L in F 41.1) v skladu s klasifikacijo ekonomskih aktivnosti, definiranih v Uredbi (ES) št. 1893/2006.

Banka Slovenije se je na podlagi načela *de minimis* odločila, da ne bo zagotovila vzajemnosti teh makrobonitetnih ukrepov. Izpostavljenosti slovenskih bank do omenjenih držav so zanemarljive in ne presegajo pragov vzajemnosti, navedenih v priporočilu ESRB.

3 Pregled poročanj Evropskemu odboru za sistemska tveganja (ESRB)

Odbor za finančno stabilnost in nadzorni organi finančnega sistema kot imenovani organi skladno z desetim odstavkom 4. člena ZMbnFS⁷ skrbijo za izvedbo opozoril in priporočil ESRB ter poročajo ESRB, Svetu in Evropski komisiji o ukrepih, sprejetih na podlagi tovrstnih opozoril in priporočil.

ESRB je od leta 2011 skupaj izdal 25 priporočil, od katerih se jih 17 še izvaja. Banka Slovenije je skupaj z Ministrstvom za finance, Agencijo za trg vrednostnih papirjev in Agencijo za zavarovalni nadzor v letu 2023 poročala ESRB o izvajanju petih priporočil.

Agencija za trg vrednostnih papirjev je skupaj z Banko Slovenije ob koncu leta 2023 ESRB poročala o priporočilu (ESRB/2020/6), izdanem 25. maja 2020, o likvidnostnih tveganjih, ki izhajajo iz pozivov k doplačilu kritja, s tremi cilji, in sicer da se nenadne in znatne (zato prociklične) spremembe ter učinki naglega padca, povezani z začetnimi kritji (vključno z dodatnimi kritji) in zavarovanjem, omejijo. Pri izvajanju likvidnostnih stresnih testov se celovito zajamejo vsi dogodki in omeji asimetričnost plačil gibljivih kritij, ki se zbirajo znotraj enega dne. Tretji cilj pa je omejiti asimetričnost plačil gibljivih kritij, ki se zbirajo znotraj enega dne.

Banka Slovenije je v marca 2024 na podlagi priporočila ESRB (ESRB/2022/9) o ranljivostih v sektorju poslovnih nepremičnin v Evropskem gospodarskem prostoru predložila ESRB prvo poročilo glede priporočila A, ki se nanaša na izboljšanje spremljanja sistemskih tveganj, ki izhajajo s trga poslovnih nepremičnin. ESRB je izpostavil, da je treba še naprej spremljati razmere na trgu poslovnih nepremičnin in proučiti možnost uporabe mikro- in makrobonitetnih ukrepov za odpravo ranljivosti na področju poslovnih nepremičnin.

ESRB je 11. decembra 2015 izdal priporočilo o priznavanju in določanju stopenj proticikličnega blažilnika za izpostavljenost do tretjih držav (ESRB/2015/1). Banka Slovenije je v drugem četrtletju 2023 na podlagi priporočila ESRB (ESRB/2015/1) poročala ESRB, da ostaja slovenski bančni sistem pomembno izpostavljen do Srbije kot tretje države, iz katere bi lahko prišlo do prenosa tveganj sistemske narave.

ESRB je 2. decembra 2021 izdal priporočilo o vseevropskem sistemskem okviru za usklajevanje kibernetičnih incidentov (ESRB/2021/17). Banka Slovenije je v juliju 2023 izpolnila priporočilo B (z oceno popolne skladnosti), ki je od držav članic zahtevalo vzpostavitev nacionalne kontaktne točke. Priporočilo B je namenjeno poročanju o večjih nacionalnih kibernetičnih incidentih evropskim nadzornim organom, kar bo pripomoglo h krepitvi kibernetične odpornosti finančnega sistema na ravni EU. Za izmenjavo informacij o večjih kibernetičnih incidentih na EU ravni je bil določen Urad RS za informacijsko varnost (URSIV). Nadaljnja ESRB priporočila s področja kibernetične varnosti potekajo v smeri razvoja okvirja, namenjenega usklajenemu odzivu na ravni EU v primeru večjega čezmejnega kibernetičnega incidenta, povezanega z IKT, ki bi lahko sistemsko vplival na finančni sektor Unije (EU-SCICF).

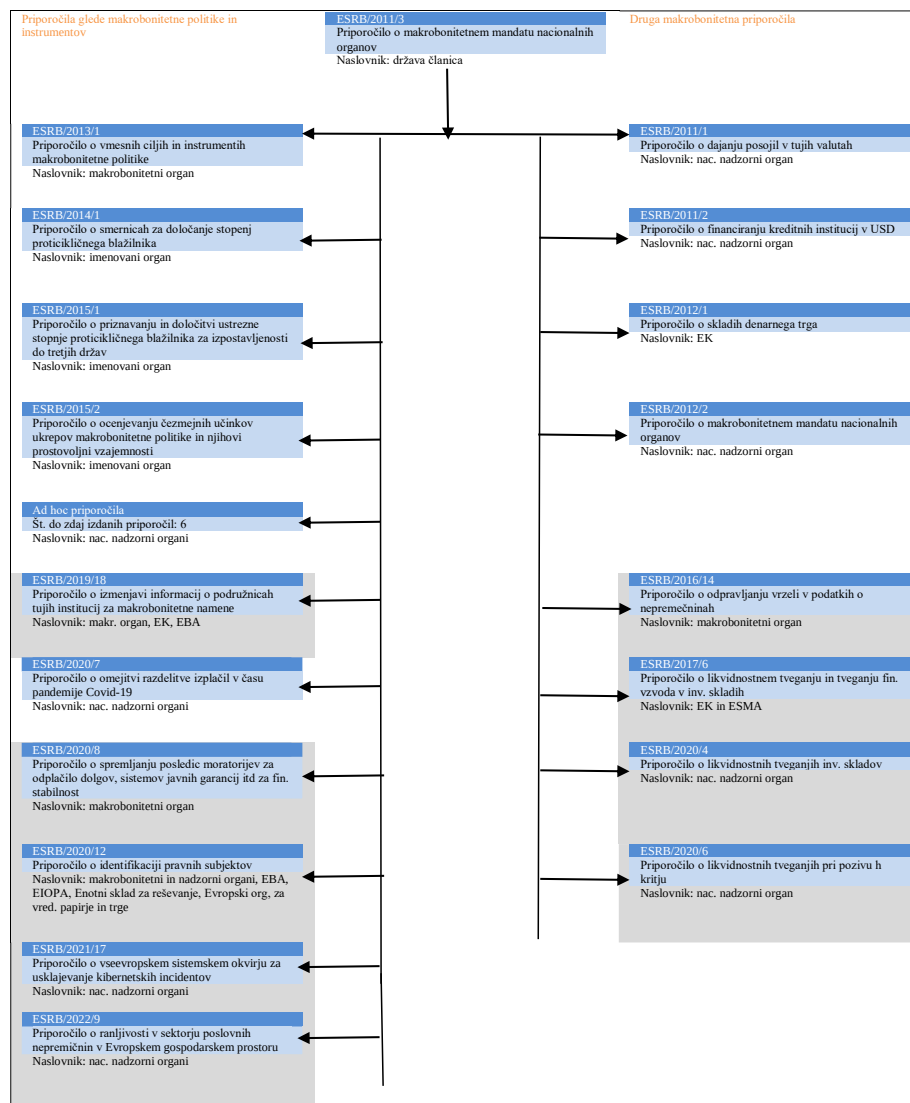
⁷ ZMbnFS – Zakon o makrobonitetnem nadzoru finančnega sistema, angl. Macro-prudential Supervision of the Financial System Act.

Banka Slovenije, Agencija za trg vrednostnih papirjev in Agencija za zavarovalni nadzor so v okviru redne četrtletne ankete⁸ ESRB poročale o ocenah identificiranih tveganj na državni in evropski ravni. Poleg tega poteka redno obveščanje ESRB o uvedenih makrobonitetnih ukrepih.

⁸ Angl. ESRB Bottom-up Survey.

3.1 Pregled vseh priporočil ESRB

Slika 8: Pregled priporočil ESRB

Vira: ESRB in lastni prikaz.

Opombe: S sivim ozadjem so prikazana priporočila v teku. V belem ozadju so prikazana že implementirana priporočila.

Puščice prikazujejo, kako se lahko obravnava medsebojna povezanost posameznih priporočil ESRB.

4 Delovne skupine Odbora za finančno stabilnost

V okviru Odbora za finančno stabilnost delujeta dve delovni skupini, in sicer delovna skupina OFS za nove finančne tehnologije (FinTech) in kibernetško varnost ter delovna skupina OFS za podnebna tveganja.

4.1 DS OFS za nove finančne tehnologije (finteh) in kibernetško varnost

Delovna skupina OFS za nove finančne tehnologije (finteh) in kibernetško varnost (v nadaljevanju: DS OFS) je nastala kot odgovor na vpliv digitalizacije na finančne storitve. Nove tehnologije, rastoča pričakovanja uporabnikov in novi ponudniki finančnih storitev na trg prinašajo nova tveganja, ki jih morajo regulatorji ustrezno obravnavati in nasloviti. DS OFS zagotavlja vzajemno informiranje ključnih deležnikov o aktivnostih s področja novih finančnih tehnologij in kibernetške varnosti, hkrati pa deluje kot platforma za ciljno izmenjavo znanja, izkušenj in dobrih praks z zadevnih področij, tako z vidika aktivnosti na trgu kot tudi z vidika izvajanja relevantne zakonodaje.

Medtem ko nekatera področja finteha in kibernetške varnosti postopno prehajajo v fazo zrelosti, pa na drugih področjih še vedno zaznavamo izjemno hiter razvoj. Leto 2023 je bilo tako obarvano predvsem z neslutnim razvojem na področju umetne inteligence, na primer generativnih tehnologij, ki lahko na podlagi obstoječih informacij ustvarjajo nove edinstvene vsebine, kot so besedilo, zvok ali slike. Prav tako pa je ruska agresija na Ukrajino intenzivirala tako defenzivne kot ofenzivne aktivnosti na področju kibernetške varnosti, katerih posledice smo občutili tudi v Sloveniji. Medsebojno sodelovanje in izmenjava informacij med člani DS OFS tako omogočata hitrejši in celovitejši odziv na razvoj in širše dogajanje na obeh obravnavanih področjih.

DS OFS zagotavlja vzajemno informiranje in izmenjavo znanja med ključnimi deležniki o aktivnostih s področja novih finančnih tehnologij in kibernetške varnosti.

Člani delovne skupine se sestajajo v širši in ožji sestavi glede na naravo in raven zaupnosti obravnavanih vsebin. Na sejah v širši sestavi so obravnavane predvsem splošne vsebine s področja finteha in kibernetške varnosti, poleg predstavnikov finančnih regulatorjev, Ministrstva za finance in Urada Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost (v nadaljevanju: URSIV) pa se se aktivno udeležujejo tudi predstavniki slovenskih univerz s področja digitalizacije, prava in ekonomije, in sicer Fakultete za računalništvo in informatiko, Fakultete za matematiko in fiziko, Fakultete za elektrotehniko z Univerze v Ljubljani, Ekonomsko-poslovne fakultete, Fakultete za elektrotehniko, računalništvo in informatiko Univerze v Mariboru ter Fakultete za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije Univerze na Primorskem. Prav tako so na seje k posameznim točkam glede na konkretne obravnavane tematike vabljeni tudi zunanji deležniki z zadevnih področij. Med ključnimi tematikami, obravnavanimi na sejah v širši sestavi, so tako:

- regulatorna obravnava novih tehnologij;
- novi tehnološki trendi in izzivi na področju financ;
- spremljava napredka pri razvoju novih (tudi konkretnih) rešitev na finančnem področju;
- tehnološke vsebine, ki niso neposredno povezane s finančnim področjem, vendar lahko nanj posredno vplivajo;
- vsebine, obravnavane na ravni nadnacionalnih organov, in sicer: Evropskega bančnega organa (angl. European Banking Authority, v nadaljevanju: EBA), Evropskega organa za vrednostne papirje in trge (angl. European Securities and Markets Authority: ESMA) ter Evropskega organa za zavarovanja in poklicne pokojnine (angl. European Insurance and Occupational Pensions Authority, v nadaljevanju: EIOPA);
- vsebine s področja širše kibernetške varnosti, vključno z obravnavo kibernetške odpornosti slovenskega finančnega sektorja, ter
- sodelovanje in vzajemno informiranje članov delovne skupine o mednadzorniškem projektu s področja kibernetške varnosti.

Vsebine zaupne narave se obravnavajo na sejah DS OFS v ožji sestavi, pri čemer so na njih navzoči le predstavniki vseh treh finančnih nadzornikov. V okviru sej v ožji sestavi so tako

obravnavane na primer vsebine, povezane z delovanjem delovne skupine ESRB za kibernetsko varnost (angl. European Systemic Cyber Group, v nadaljevanju: ESCG), konkretni razvojni projekti s področja finteha in kibernetske varnosti posameznih finančnih regulatorjev ter druge vsebine, ki jih zaradi zaupnosti ni možno obravnavati znotraj širše delovne skupine.

Med 1. aprilom 2023 in 31. marcem 2024 je bilo izvedenih šest sej DS OFS, od tega tri seje v širši in tri v ožji sestavi. Seje so potekale tako videokonferenčno kot tudi v hibridni sestavi (videokonferenčno in v fizični obliki), platforma DS OFS pa se je utrdila kot učinkovit katalizator sodelovanja in izmenjave informacij med finančnimi nadzorniki.

4.1.1 Obravnavane vsebine s področja novih finančnih tehnologij

Med 1. aprilom 2023 in 31. marcem 2024 so bile na področju finteha obravnavane številne aktualne tematike, med sodelujočimi na sejah pa so bili tako predstavniki finančnih nadzornikov, Ministrstva za finance in akademije ter zunanji deležniki.

V tem obdobju je bila velika pozornost namenjena področju umetne inteligence (v nadaljevanju: AI), pri čemer je bil fokus usmerjen predvsem v razvoj na področju generativnih modelov, kot je ChatGPT, katerih razvoj je v zadnjem letu dosegel nepričakovane razsežnosti. Ob tem je zanimivo, da velik razmah dosegajo tudi odprtokodni generativni modeli, ki so zaradi svoje dostopnosti in transparentnosti še posebej zanimivi za akademijo. Obravnavani pa so bili tudi netehnični vidiki AI, kot so predlog evropske zakonodaje s tega področja ter aktivnosti Sveta Evrope in OECD na tem področju. Glede omenjenih tem je DS OFS sodelovala tudi z oddelkom za umetno inteligenco na Institutu Jožef Stefan. Na delovni skupini so bili obravnavani tudi zakonodajni predlogi, ki jih je Evropska komisija objavila v sklopu širše finančne strategije junija 2023. Predlogi so tako zajemali področje uvedbe in opravljanja storitev z digitalnim evrom ter okvir za dostop do finančnih podatkov. Seveda pa se ni bilo mogoče izogniti tematikam s področja tehnologije razpršene evidence, v okviru katere so bile predstavljene možnosti za poravnavo velikih plačil v centralnobančnem denarju ter na to vezani pilotni projekti, ki se bodo izvajali v okviru Evrosistema. Obravnavane pa so bile tudi aktivnosti finančnih nadzornikov na področju spodbujanja finančnih inovacij ter izzivi, s katerimi se nadzorniki soočajo pri obravnavi novih poslovnih modelov, ter možne poti razvoja področja finteha v prihodnosti. Pri tem je bil fokus namenjen tako razvoju na državni ravni kot tudi širše, še posebej na ravni EU.

Člane DS OFS se je redno obveščalo tudi o razvoju na področju tehnologij razpršene evidence.

4.1.2 Obravnavane vsebine s področja kibernetske varnosti

Na področju kibernetske varnosti je bila posebna pozornost posvečena sodobnim orodjem in tehnikam, ki jih uporabljajo napadalci pri kibernetskih napadih. Dobra varnostna politika je nujna, pri čemer je zagotavljanje kibernetske varnosti nenehen proces, ki zahteva dosledno vzdrževanje t. i. kibernetske higiene. Obravnavan je bil tudi akt o kibernetski solidarnosti, ki ga je Evropska komisija predlagala aprila 2023. Namen akta je na ravni EU okrepiti solidarnost za boljše odkrivanje kibernetskih groženj in incidentov ter pripravo in odzivanje nanje. Akt prihaja v ključnem trenutku za kibernetsko varnost EU, saj geopolitični dogodki še naprej vplivajo na okolje kibernetskih groženj v EU.

Člani DS OFS so obravnavali aktualne teme, ki so povezane s kibernetsko varnostjo.

Člani delovne skupine so podrobneje obravnavali tudi vidike, vezane na Uredbo o digitalni operativni odpornosti za finančni sektor (v nadaljevanju: DORA). DORA, ki se bo začela uporabljati 17. 1. 2025, vzpostavlja celovit okvir za digitalno operativno odpornost finančnih subjektov v EU ter združuje in nadgrajuje zahteve glede tveganj informacijske in komunikacijske tehnologije, ki so bile doslej porazdeljene po različnih predpisih s področja finančnih storitev. Velja za zelo širok spekter t. i. finančnih subjektov pa tudi za tretje ponudnike storitev. Člani delovne skupine so si na sejah predvsem izmenjali ključne informacije glede priprave in implementacije uredbe, vezane na njihovo področje nadzora

Finančni nadzorniki so v okviru mednadzorniškega projekta razvili in implementirali instrumente za blažitev sistemskega kibernetkega tveganja.

finančnega sektorja. V okviru skupine je bilo podrobneje obravnavano tudi poročilo delovne skupine ESRB za kibernetko varnost (angl. European Systemic Cyber Group) na temo operativnih orodij, ki so namenjena izboljšanju kibernetke odpornosti finančnega sistema in obvladovanju finančnih kriz ter sistemskih kibernetkih dogodkov tako na državni kot tudi EU ravni.

Finančni nadzorniki nadaljujemo s projektom, tekom katerega smo razvili instrumente za spremljanje in identifikacijo kibernetkih ranljivosti, ki se lahko pojavijo v bančnem sistemu zaradi kibernetkih napadov. S tem projektom izboljšujemo svoje analitične sposobnosti spremljanja sistemskega kibernetkega tveganja. V okviru projekta smo razvili in vzpostavili:

- nadzorniško kibernetko bazo,
- prikaz tveganj, poročila in ad-hoc analize za finančne nadzornike ter
- orodje kibernetkega kartiranja, ki nadzorniku pokaže ključne finančne in tehnološke povezave med finančnimi institucijami in podjetji, ki jim ponujajo tehnološke storitve.

V letu 2024 so v poslovnih bankah potekali ciljni kibernetki stresni testi. Njihov namen je ocena digitalne operativne odpornosti posameznih bank, da se uprejo večjemu, a verjetnemu kibernetkemu varnostnemu dogodku. Rezultate stresnih testov bomo uporabili tudi v mednadzorniškem projektu tako, da bomo ovrednotili sistemske učinke kibernetkega napada za finančno stabilnost.

4.2 DS OFS o podnebnih tveganjih

V okviru DS OFS za podnebna tveganja smo v preteklem obdobju spremljali razvoj regulative na področju trajnostnega financiranja in naredili dodatne ocene podnebnih tveganj.

V okviru DS OFS za podnebna tveganja smo v preteklem obdobju spremljali razvoj regulative na področju trajnostnega financiranja ter naredili dodatne ocene podnebnih tveganj, tudi v luči lanskih dogodkov. Regulatorna na področju trajnostnega financiranja se razvija ter prehaja v veljavo. Leta 2024 bo v nacionalno zakonodajo prenesena direktiva CSRD, ki bistveno povečuje obseg zavezancev in širi vsebino nefinančnih razkritij. V letu 2023 je bila sprejeta uredba, ki opredeljuje standardno oznako evropske zelene obveznice (EuGB), sprejeti so bili tudi tehnični kriteriji za preostale, nepodnebne okoljske cilje EK za presojo skladnosti z EU okoljsko taksonomijo. Pomembne zakonodajne novosti za banke tudi na področju ESG tveganj prinašata noveli CRR in CRD. Pri analizah tranzicijskih tveganj DS ugotavlja, da so tranzicijska tveganja v zavarovalniškem sektorju nizka, v bančnem sistemu pa zmerna. Lani so se tranzicijska tveganja v bančnem sistemu z znižanjem cen energentov ter obratom kreditnega cikla stabilizirala, medtem ko se je kreditno tveganje pri podnebno občutljivih dejavnosti rahlo povečalo. V zavarovalniškem sektorju so tranzicijska tveganja nizka. Fizična tveganja so se lani materializirala, a je njihov vpliv na poslovanje bančnega sistema precej omejen, medtem ko je po pričakovanjih njihov vpliv večji v zavarovalniškem sektorju. Pri spremljavi tveganj sta ključna zapiranje podatkovnih vrzeli in standardizacija indikatorjev. V letu 2023 smo tako nadaljevali z razvojnimi aktivnostmi na področju spremljave tveganj, kar zadeva izračun posrednih emisij ter povečan nabor in raven granularnosti indikatorjev fizičnih tveganj. Druge obravnavane vsebine vključujejo študije vpliva tranzicijskih tveganj po različnih podnebnih scenarijih na vrednosti naložbenih portfeljev zavarovalnic oziroma pokojninskih shem ter pregled zadnjih NGFS podnebnih scenarijev za Slovenijo.

4.2.1 Razvoj regulative na področju trajnostnosti

Regulatorna na področju trajnostnega financiranja prehaja iz faze intenzivnega razvoja v fazo postopne uveljavitve.

Regulatorna na področju trajnostnega financiranja prehaja iz faze intenzivnega razvoja v fazo postopne uveljavitve. Poteka prenos direktive CSRD v nacionalno zakonodajo (do sredine 2024), s čimer se bo bistveno razširila vsebina nefinančnih razkritij pa tudi nabor zavezancev za ta razkritja. Glede na strukturo podjetniškega sektorja v Sloveniji je pričakovati povečanje nabora podatkov predvsem na ravni EU, medtem ko bo v Sloveniji povečanje bolj skromno (predvidoma manj kot 100 družb). Sprejet je bil standard za prostovoljno oznako Evropska zelena obveznica, katere uporaba je med drugim vezana na porabo zbranih sredstev za financiranje naložb, skladnih z EU okoljsko taksonomijo. Sprejeti so bili tudi tehnični kriteriji za preostale okoljske cilje iz taksonomije EU (poleg podnebnih ciljev blažitve in prilagajanja

podnebnim spremembam). Decembra 2023 je bil dosežen dogovor o spremembah uredbe CRR in direktive CRD, ki vključuje tudi vsebine, namenjene prispevku k zelenemu prehodu in boljšemu obvladovanju s tem povezanih tveganj. Prihajajoča zakonodaja bo od bank zahtevala vključitev ESG vidikov v svoje poslovne strategije in notranje procese, predvsem sisteme upravljanja s tveganji, vključno s posebnimi načrti prehoda in z namenskimi stresnimi testi. ESG tveganja bodo vključena tudi v nadzorniške aktivnosti, kot so npr. SREP proces in nadzorniški stresni testi. S področja makrobonitetne politike je v noveli CRD eksplicitno navedena možnost uporabe blažilnika sistemskih tveganj za makrobonitetna ali sistemska ESG tveganja. Tokratne spremembe zakonodaje ne vključujejo posebne kapitalske zahteve za ESG tveganja, vpliv na kapitalsko ustreznost ostaja zgolj posreden, prek upoštevanja ESG dejavnikov v okviru preostalih tveganj, zlasti kreditnega.

4.2.2 Ocena podnebnih tveganj DS

Tranzicijska tveganja v zavarovalnicah so ocenjena kot nizka, v bančnem sistemu pa so ocenjena kot zmerna, pri čemer je zaznati stabilizacijo tveganj glede na leto 2022. Tranzicijska tveganja v bančnem sistemu so se z energetske krize v letu 2022 bistveno povečala, s povišanjem stopnje rasti izpostavljenosti do podnebno relevantnih oziroma občutljivih dejavnosti ter nagiba bančnih NFD portfeljev do bolj onesnaževalne dejavnosti. Omenjeni kazalniki so se tudi zaradi obrata kreditnega cikla umirili, izpostavljenosti do podnebno relevantnih oziroma občutljivih dejavnosti so se z zadnjim četrtletjem 2023 celo znižale. Trend upadanja je razviden tudi pri nagibu do onesnaževalnih dejavnosti. V zadnjem lanskem četrtletju je sicer mogoče opaziti rahlo povečanje kreditnega tveganja pri nekaterih podnebno občutljivih dejavnostih, predvsem predelovalnih dejavnostih. Pri podnebnih indikatorjih pa je še vedno mogoče opaziti velike razlike med bankami. V zavarovalniškem sektorju ostajajo tranzicijska tveganja majhna, z manj kot 5 % deležem izpostavljenosti do podnebno relevantnih sektorjev v naložbenih portfeljih zavarovalnic. Ob omejenem obsegu reinvestiranja v tovrstne naložbe pa se tranzicijska tveganja zavarovalniškega sektorja skozi leta zmanjšujejo. Potencialne izgube vrednosti naložbenih portfeljev delnic in obveznic v primeru scenarija trajnostnega razvoja so precej omejene.⁹ Pokritost pokojninskih shem v primeru scenarija neurejenega prehoda pa ostaja trdna, kot izhaja iz študije EIOPE o vplivu tranzicijskih tveganj na pokojninske družbe.¹⁰

Pri ocenah fizičnih tveganj smo bili s poplavi v avgustu letu 2023 žal priča materializaciji podnebnih tveganj, ki pa se niso odrazila v poslovanju bančnega sistema, medtem ko je pričakovati relativno večji vpliv pri zavarovalnicah. Po najslabšem scenariju bi se posledice lanskoletnih poplav lahko pokazale v znatnem poslabšanju kreditnega tveganja v bančnem sistemu, nedonosne izpostavljenosti portfeljev gospodinjstev in podjetij bi v tem primeru znašale približno desetino. Ta scenarij se ni uresničil in tovrstno tveganje je ocenjeno kot nizko, vpliv lanskoletnih poplav na poslovanje bančnega sistema pa omejen. Vpliv lanskoletnih poplav in poletnih ujm na splošno pa je pričakovano večji v zavarovalniškem sektorju, ki je poslovanje leto 2023 sklenil z izgubo, tudi zaradi drugih dejavnikov, povezanih s spremembami v dopolnilnem zavarovanju. Ob vedno bolj pogosti materializaciji fizičnih tveganj bodo ozaveščanje prebivalstva in gospodarskih subjektov o pomenu zavarovanja kot mitigacijskem dejavniku ter zagotavljanje obsega in dostopnosti zavarovanja ključnega pomena v prihodnje. Pričakovati je, da bo določen del škod morala kriti država, pri čemer je priporočljiva sorazmerna delitev bremena med javnim in zasebnim sektorjem (EIOPE, 2023), odvisno od katastrofičnosti podnebnih sprememb.

Sistematična spremljava podnebnih tveganj bo ključno odvisna od zapiranja podatkovnih vrzeli in standardizacije indikatorjev. V okviru DS OFS smo obravnavali izračun posrednih emisij na podlagi t. i. input-output tabel, ki podajo povezave v proizvodni verigi po dejavnostih. S preračunom posrednih emisij se seznam dejavnosti, ki najbolj prispevajo k celotnim emisijam TGP, spremeni, k celotnim emisijam TGP tako najbolj prispevajo

Tranzicijska tveganja v zavarovalnicah in bančnem sistemu so ocenjena kot nizka do zmerna, v bančnem sistemu pa so ocenjena kot zmerna, pri čemer je zaznati stabilizacijo tveganj glede na leto 2022.

Sistematična spremljava podnebnih tveganj bo ključno odvisna od zapiranja podatkovnih vrzeli ter standardizacije indikatorjev.

⁹ Scenarij upošteva spremembe v proizvodnji v različnih sektorjih dejavnosti zaradi prehoda v skladu s scenarijem trajnostnega razvoja Mednarodne agencije za energijo (IEA) (beyond 2 degree scenario).

¹⁰ https://www.eiopa.europa.eu/publications/2022-iopa-climate-stress-test-report_en

dejavnosti iz živilske industrije, gradbeništva, kovinske industrije ter dejavnosti oskrbe z elektriko in plinom. Tveganja so vendar koncentrirana v nekaterih dejavnostih, kar kaže na pomen sektorske obravnave tveganj. V okviru nadzornih institucij v letu 2023 smo nadaljevali razvojne dejavnosti pri spremljavi podnebnih tveganj, predvsem z vidika povečanja nabora podatkov (več vrst fizičnih tveganj) ter razvoja indikatorjev fizičnih tveganj na višji ravni granularnosti (iz ravni občin na raven podjetij).

5 Druge dejavnosti OFS

Na sejah Odbora za finančno stabilnost je bila med drugim obravnavana tudi v nadaljevanju predstavljena pomembnejša tema.

Povečana tveganja pri poslovanju Centralne klirinško depotne družbe (KDD)

Centralna klirinško depotna družba (KDD) je edini subjekt, ki v Republiki Sloveniji opravlja storitev vodenja centralnega registra nematerializiranih vrednostnih papirjev, kamor se vpisujejo vsi nematerializirani vrednostni papirji, izdani v Republiki Sloveniji. KDD je v letu 2023 v svojem registru vodila 471 vrednostnih papirjev, vrednost teh vrednostnih papirjev je znašala več kot 63 milijard evrov, vodili pa so se za več kot 82.000 imetnikov.

V prvi polovici leta 2023 je Agencija pri poslovanju KDD zaznala povečana tveganja, ki so bila posledica nedoslednega izvajanja predpisov na področju organizacijskih zahtev za centralne depotne družbe, kot jih predpisuje evropska uredba 2014/909 (CSDR). Tveganja pri poslovanju so se nanašala na ureditev vodenja družbe (glasovanje na skupščini družbenikov in v nadzornem svetu, sestava upravljalnega organa), njeno kapitalsko ustreznost (v primeru stresnih scenarijev) in ustreznost njenih družbenikov.

Po posredovanju Agencije za trg vrednostnih papirjev je KDD svoje poslovanje uskladila z določbami uredbe, se dokapitalizirala in spremenila svojo organizacijsko obliko iz družbe z omejeno odgovornostjo v delniško družbo. S tem so se tveganja poslovanja KDD zmanjšala na običajno raven.

V prvi polovici leta 2023 je Agencija pri poslovanju KDD zaznala povečana tveganja.